

Zene és média

Polifónia

különszám

2009. május

Zene és média

MAGYAR ZENEI TANÁCS
HUNGARIAN MUSIC COUNCIL

A kiadvány megjelenését támogatta
a Szociális és Munkaügyi Minisztérium
és a Nemzeti Civil Alapprogram.

Magyar Zenei Tanács

1012 Budapest, Pálya u. 4-6.
Postacím: 1537 Budapest, Pf. 401.
Tel./fax: 318-4243
E-mail: info@hunmusic.hu
www.hunmusic.hu

A kiadásért felel: Victor Máté
Felelős szerkesztő: Szilágyi N. Zsuzsa
Tördelte: Láng András
Nyomta az Argumentum Kiadó nyomdaüzeme

Tartalom

Előszó	7
KOTROCZÓ ÁGNES: Zene az írott sajtóban	9
SZABÓ GABRIELLA: A zene szerepe a magyar rádiókban	35
UDVARDI RAMÓNA: A zene helye és szerepe a televízióban	59
RÓZSÁS TÍMEA: Zene az elektronikus médiában	81

Előszó

Kedves Kollégák!

Alighanem fölösleges bizonygatni, hogy életünkben, s így zenei életünkben is, milyen fontos szerepet tölt be a média. Sőt, a tendencia is nyilvánvaló, hogy e szerep egyre jelentősebb. (Az a „paradicsomi” állapot, ami még jó száz esztendővel ezelőtt is azt jelentette, hogy zene megszólaltatása és hallgatása csak személyes jelenléttel, személyes részvétellel történhetett, már végképp a múlté.) Életbevágóan fontos lenne tehát, hogy tisztában legyünk vele, milyen helyet, mekkora felületeket foglalunk el a különböző médiában.

A kérdés fontossága ellenére úgy érezzük, hogy a média fejlődésével, változásával járó problémák, az új helyzetek teremtette feladatok — muzsikuskörökben — nincsenek kellőképpen „kibeszélve”. Hogy magunk sem látjuk világosan, miként kellene viselkednünk ebben a — sokunk számára teljesen új — „mediatizált” világban. Ezért a Magyar Zenei Tanács elnöksége elhatározta, hogy szakmai programként beszélgetést kezdeményez e témáról.

Első lépésként megkértünk egyetemista fiatalokat, írjanak elemző dolgozatot a zene helyéről és szerepéről a média négy területén: az írott sajtóban, a rádióban, a televízióban és az interneten. Munkájukhoz előzetesen adtunk néhány megközelítési szempontot, hogy különösen vizsgálják a mennyiségi és műfaji arányokat, a hazai és külföldi produkciók arányát, az élő zene és konzerv arányát, a célközönséget és az elért közönség nagyságát. E füzetben az így készült dolgozatokat tesszük közzé — muzsikuskörök számára.

A dolgozatírók azonban nem muzsikusok. Nem is zenét tanuló diákok, de zenét gyakran és sokat hallgató fiatalok. Leendő értelmiségiek, akik majd 10-20 év múlva a hazánk állapotáért és további sorsáért felelős, mérvadó szellemi elitet alkotják. Véleményük, hogy ők miként látják a zene szerepét életükben, hogyan találkoznak a zenével az általuk használt médiában, tehát az ő „civil” képük számunkra talán tanulságosabb is lehet, mint ha közülünk valaki a maga szakmai elfogultságával elemezné a helyzetet. Természetesen a dolgozatok tartalmaznak vitatható gondolatokat, megállapításokat, sőt tényeket. (Tartalmilag az írásokba nem avatkoztunk bele.) De e kiadvánnyal épp ez is a célunk, hogy vitát gerjesszünk a téma körül.

Tehát ha bárkinek megfogalmazott véleménye születne „zene és média” tárgyában, esetleg épp az itt következő írások olvastán, örömmel vennénk, ha köreinkben azt közzétenné. Akár írásos formában, akár a kérdésben rendezendő nyilvános vitafórumunkon, minek helyszínéről és időpontjáról majd mindenkit értesítünk.

Victor Máté
elnök

KOTROCZÓ ÁGNES

Zene az írott sajtóban

Budapest, 2009. március

Bevezetés

Dolgozatomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy az írott sajtó mennyire foglalkozik a zenével manapság. Ehhez áttekintem, hogy mely újságokban, folyóiratokban és milyen rendszerességgel jelenik meg zenei anyag, valamint hogy miként alakul a stílusok és hazai-külföldi előadók szerinti összetétele. Az elemzés során külön kezelem a szaklapokat, a zenével rendszeresen, állandó rovatokban foglalkozó orgánumokat és a zene egyéb, nem rendszeres megjelenéseit.

Az első megfigyelési csoportban nyolc hazai, zenével foglalkozó folyóiratot vizsgáltam meg, amelyek közül öt komolyzenei, három pedig könnyűzenei lap. A további részekben a piacvezető hetilapok zenei anyagát, majd a napilapok zenei cikkeit elemeztem. Az adatokat főként saját minták megfigyeléséből, számításokkal nyertem; a minták jellemzőivel és reprezentativitásával az egyes részek elején foglalkozom.

Zenei szakfolyóiratok

Az érdeklődő olvasók az írott források közül leginkább a zenével foglalkozó szakfolyóiratokból szerezhethetnek zenei tájékozottságot, különösen ha egy adott stílusban szeretnének elmélyedni. Magyarországon a különböző szaklapok széles körét találjuk. E dolgozat írásakor a következő folyóiratokat emeltem ki: **Gramofon, FolkMAGazin, Magyar Egyházzene, Muzsika, Operamagazin, RockInform, Wan2, Zenész.**

A vizsgált lapok mind stílus, mind megjelenés szempontjából igen sokfélék. Vannak havonta, kéthavonta vagy negyedévente megjelenők, a zenei irányzattól vagy az olvasóközönségtől függő minőségben, terjedelemben és árkategóriában. Egyes lapok elkötelezik magukat egy-egy műfaj mellett, míg mások úgy igyekeznek szélesíteni olvasótáborukat, hogy sokféle irányzat híveit gyűjtik össze. Azonban éppen a zenére specializálódásuk miatt lesznek rétegtermékek, így — más szaklapokhoz hasonlóan — csak párezres példányszámban jelennek meg, de olvasóikat rendszerint sikerül stabil számban megtartaniuk.

Az összes vizsgált folyóiratnak létezik online változata is, ami jól mutatja, hogy — az internet elterjedésével — csak nyomtatott formában valószínűleg már nem tudnának megélni.

Komolyzene

A **Gramofon** 1996 óta jelenik meg évente 4 alkalommal, 3000 példányban. A terjedelmes, 148 oldalas lap a 18 év feletti, közép- és felsőfokú végzettségű, városi értelmiségi réteget tekinti célközönségének. Olvasói többnyire az

aktív zenehallgatók, a zenei programokra (lemezkiadványokra, koncertekre, fesztiválokra) odafigyelők, a zenében tájékozottak, valamint a zenei élet aktív résztvevői. A honlapján található bemutatkozás szerint a hagyományok és a klasszikus értékek mellett foglal állást, de nyitott a XXI. századi kulturális gondolkodásra is.

A lap *Klasszikus és Jazz* alcímmel jelenik meg, és e két műfaj mellett még a világzene játszik kiemelt szerepet a repertoárjában. Ezek aránya az újság tartalmi összetételében 67%, 27%, illetve 6%. A cikkekben a magyar és külföldi zene aránya megközelítőleg 45%—55%.

A Gramofon olvasói — számos interjú és lemezkritika mellett — állandó rovatokban találkozhatnak programajánlókkel, koncertbeszámolókkal, riportokkal és zenetörténeti összefoglalókkal is.

A kéthavonta (és évente egy különszámmal) megjelenő **folkMAGazin** a népművészetet kedvelők kulturális folyóirata. Saját honlapja szerint az „élő népművészet”-re fókuszál. A népzene és a néptáncot helyezi a középpontba, egy-két cikkével azonban kitekint a népi díszítőművészet, a népviselet és a népköltészet területeire is. A zenei anyagok között kizárólag magyar és Kárpát-medencei népzenevel foglalkozókat találunk. 2500 példányban jelenik meg.

Az 1993 óta negyedévente megjelenő **Magyar Egyházzene** folyóirat változatos anyagot kínál az egyházzene és liturgia iránt érdeklődőknek, valamint a gyakorló egyházzeneészeknek. A lap zsidó, bizánci rítusú, katolikus, református, evangélikus és baptista egyházzenevel kapcsolatos tudásanyagot közvetít. *Caelestis Harmonia* című állandó rovatában műelemzéseket közöl klasszikus, illetve élő szerzők műveiről, a *Laudes Organi* rovat pedig az orgonával, orgonazenével foglalkozik. Egy évfolyam terjedelme összesen 576 oldal, ezeken a magyar egyházzene eseményeinek és eredményeinek ismertetésén kívül külföldi tekintés csak ritkán fordul elő.

A **Muzsika** a dolgozatomban vizsgált lapok közül az egyetlen kizárólag komolyzenével foglalkozó lap. Havonta megjelenő, 48 oldalas számai elsősorban a hazai komolyzenei életről adnak teljes körű képet interjúkon, elemzéseken, kritikákon, rangos zenei rendezvényekről írott beszámolókon keresztül. A hangversenyek mellett lemezekről és könyvekről is olvashatunk benne kritikákat, ismertetőket.

Az **Operamagazin**, a Magyar Állami Operaház és a Gramofon magazin közös kiadványa, az operabarátokat célozza meg. A negyedévente, 4000 példányban megjelenő újságnak tartalmi szempontból két fontos törekvése van. Az első a Magyar Állami Operaház tevékenységének árnyalt, sokszínű bemutatása, amely éppúgy magában foglalja az aktuális premierek ismertetését, a folyamatosan repertoáron lévő előadásokról szóló beszámolókat, mint a közreműködő művészek, énekesek, karmesterek, rendezők, díszlet- és jelmeztervezők bemutatását. A magazin kitekin-tést nyújt a magyar operajátszás más műhelyei, fővárosi, vidéki és határon túli színterei felé is.

Könnyűzene

A zenei szaklapok között három olyan újságot találtam, amely a könnyűzene rajongóit célozza meg. A **RockinforM**, a **Wan2** magazin és a **Zenész** magazin is havonta jelenik meg.

A **Wan2 magazin** (korábban Wanted) a Sziget Szervezőiroda által kiadott zenei- és életmódlap, ennek megfelelően elsősorban a Sziget Fesztivál közönségét, a 16—29 éves korosztályt akarja elérni. A lap 20 000-es példányszámban jelenik meg, alkalmanként 100 oldalas terjedelemben. Főként pop, rock, alternatív, hiphop stílussal foglalkozik. Tartalmában a külföldi előadók domináns arányát figyelhetjük meg.

A **RockinforM** 10 ezres példányszámú megjelenéssel

elsősorban a rock rajongóit szólítja meg, de a blues és underground stílussal is állandó rovatokban foglalkozik. A műfajok közti megoszlás kb. 92%, 4% és 4%. Olvasóközönsége — a honlap információi alapján — nem korosztályhoz kötött. A magazin 66 oldal terjedelemben, állandó CD-meléklettel jelenik meg.

A lap minden hónapban számos interjút készít a magyar és külföldi rockzenei élet szereplőivel. Ezek mellett a lemezkritikák alkotják a másik jellegzetes tartalmi összetevőjét. A magyar és külföldi zene aránya az egész újság viszonylatában 38%—62%. Megfigyelhető azonban, hogy pusztán a lemezkritikákat számolva az arány éppen fordított: 63%—37% a magyar előadók javára. A RockinforM külön figyelmet fordít a kevésbé ismert magyar zenekarokra is, nem csak lemezismertetőiben, hanem egy állandó rovatában (*Meghallgattuk*), amelyet kifejezetten fiatal magyar rockbandák bemutatására szán.

A **Zenész magazin** a könnyűzene mellett a könnyűzenében használatos hangszerekkel, színpad- és stúdiótechnikával is foglalkozik. A 60 oldalas újság terjedelmének 50%-át teszik ki a zenei cikkek, amelyek között főként a rock, a jazz, illetve a blues stílust találjuk meg. A magazin kizárólag magyar előadókról ír. Zenei blokkja alapvetően hírekből és interjúkból épül fel. Az elsősorban fiatal zenészekhez és zenekedvelőkhöz szóló újság évente 10 alkalommal, havi 10 000 példányban jelenik meg.

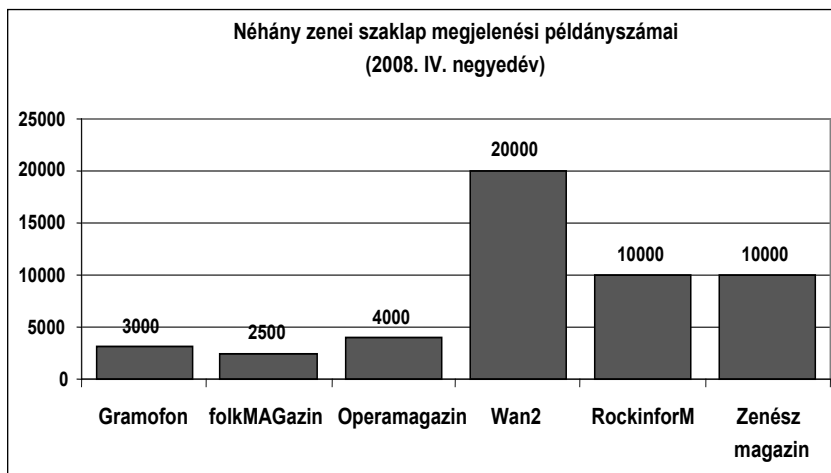
Nem vizsgáltam külön pontban, de megemlíteném a zenei szakfolyóiratok között a **Magyar Zenét** is. Ez egy negyedévente megjelenő, szakmai körökben olvasott zenetudományi folyóirat a Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság kiadásában.

A magyar piacot felmérve úgy gondolom, hogy a zene iránt komolyan érdeklődők a szaklapok igényes és széles választékával kerülnek szembe. A lapok közepes árkategóriába esnek, a legolcsóbb 430 Ft havonta, míg a legdrá-

gább 950 Ft-ba kerül, de ennyit egy negyedévente megjelenő, vastos lapszámért kérnek el.

A legtöbb folyóirat könnyen beszerezhető minden nagyobb újságosnál. Amelyek nem, azok honlapjukon mindig feltüntetik azokat a szakboltokat vagy terjesztési láncokat, amelyekben megtalálhatók. Jó részük a nagyobb könyvtárak folyóirat-gyűjteményében is hozzáférhető.

1. ábra: Néhány zenei szaklap megjelenési példányszámai

Forrás: gramofon.hu, folkmagazin.hu, opera-vilag.hu,
wan2.hu, rockinform.hu, zeneszmagazin.hu
(saját készítésű ábra)

Az **1. ábra** a fentebb ismertetett zenei szaklapok megjelenési példányszámait ábrázolja. Jól látszik, hogy a könnyűzenei lapokat sokkal több példányban adják ki, mint a komolyzeneieket. Az **1. táblázat** a magyar és külföldi zene arányát foglalja össze az egyes folyóiratokban.

1. táblázat: Magyar és külföldi zene a szaklapokban

<i>Magyar és külföldi zene a szaklapokban</i>		
komolyzenei	Gramofon	45%–55%
	folkMAGazin	magyar
	Magyar Egyházzene	magyar
	Muzsika	jellemzően magyar
	Operamagazin	magyar
könnyűzenei	Wan2	n.a.
	Rockinform	38%–62%
	Zenész	magyar

Zenei témával állandó rovatokban foglalkozó lapok

Bulvár hetilapok

Bár azt gondolhatnánk, hogy e rengeteg embert elérő újságok közvetítenek valamit a zenét kedvelő olvasók számára is, az általam vizsgált bulvárlapok (**Story, Best, Hot!, Kiskegyed**) közül egy sem foglalkozik érdemben a zenével. Egyedül a **Nők Lapjában** jelenik meg alkalmanként egy-egy interjú zenei témában, vagy *Aktuális* című rovatában egy-egy programajánló. Ebben persze az is közrejátszik, hogy a bulvárlapok profilját más témákra helyezték ki. Elgondolkodtató, hogy példányszám és eladások tekintetében e kategória lapjai felülmúlják az összes vizsgált csoportét, így rendkívül széles közönséget el lehetne érni e csatornán keresztül, de ebben mintha nem lenne igény zenei témára.

Popcorn. Ezt a magazint azért emelném ki, mert a tizenéves korosztályt megcélzó havilapok között a Popcorn foglalkozik legtöbbit a zenével, még ha a zene helyett igazából csak a sztárok magánélete kerül is a középpontba. Közönségének (12-16 éves korosztály) megfelelően elsősorban a fiatalok között népszerű pop, rock, illetve alternatív stílussal foglalkozik. Felépítésére a riportok és interjúk nagy száma jellemző, de találhatunk lemezajánlókat is. Terjedelmének kb. a fele érinti a zenei témákat. 50 ezer példányban jelenik meg minden hónapban.

Közéleti hetilapok

A zenei témával állandó rovatokban foglalkozó lapok vizsgálatánál kiemelt figyelmet fordítottam a közéleti, politi-

kai, gazdasági hetilapokra, mert ezek viszonylag magas eladott példányszámuknak és értelmiségi célközönségüknek köszönhetően a zenekedvelők széles körét érhetik el.

A vizsgált lapok (**HVG, Heti Válasz, Figyelő, 168 óra, Magyar Narancs, Élet és Irodalom**) között nagy különbségek figyelhetők meg a tekintetben, hogy milyen rendszerességgel, milyen terjedelemben írnak zenéről, és milyen stílusúróól.

HVG

A HVG a legismertebb és legnagyobb példányszámban (100 000) megjelenő gazdasági és politikai hírmagazin. Az olvasók kétharmada 18 és 49 év közötti, 91%-uk közép-, illetve felsőfokú végzettségű. Nem közöl rendszeres zenei tartalmat, más hetilapoktól eltérően állandó kulturális rovata sincsen. Noha a *Prizma* rovat a kultúra és a tudomány friss híreit közli, és a 114 oldalas újságból 2 oldalt tesz ki, még itt sem találtam zenei cikket a vizsgált kéthavi mintában. A *Szellem* rovat (Eszmék és ötletek egykor és most — történelemről, kultúráról, művészetről, vallásról, tudományról) átlagosan 6—10 oldalra terjed egy számban. A megfigyelt időszakban 1 db 1 oldalas zenei témájú cikk jelent meg. A harmadik vizsgált rovat a *Monitor* (Túl a politikán és gazdaságon — társadalmi kérdések, érdekességek, rövid hírek külföldről) 10 lapszámos mintában 1 db 2 oldalas, zenével kapcsolatos anyagot közölt. A HVG tehát csak elvétve jelentet meg zenei cikkeket.

Heti Válasz

A Heti Válasz 33 000-es példányszámával e kategóriában a harmadik legkeresettebb újság. Olvasóit 20—59 éves, ve-

zető beosztású, előnyös vagyoni helyzetű, gazdasági, illetve szellemi foglalkozású értelmiségiek alkotják. Átlagosan 10 oldalas állandó *Kultúra* rovattal rendelkeznek, amelynek 30%-a zenei anyag: legtöbbször interjúk, riportok, illetve lemez- és programajánlók. Az interjúk alanyai 30%—70% arányban magyar könnyűzenei, illetve komolyzenei előadók. A lemezajánlók között viszont a külföldi (és egyben könnyűzenei) lemezek voltak túlsúlyban.

Figyelő

A 18—49 éves ambiciózus, nyitott szemléletű diplomásokat tekinti célközönségének. Olvasóinak — az eddig vizsgált két lappal ellentétben — több mint fele nő. A 25 000 példányban kiadott hetilap szintén állandó *Kultúra* rovatában jelentet meg zenével foglalkozó írásokat, de egy rendszeres *Zeneszoba* alrovatot is találunk, amely fél oldalt tesz ki, és majdnem mindegyik lapszámban feltűnik. Emellett minden számban 2—3 könnyűzenei lemezajánlót is olvashatunk, amelyek 90%-ban külföldi pop és rock lemezeket mutatnak be.

168 óra

A második helyen áll kiadott példányszámot tekintve (42 000), zenei tartalmat tekintve azonban nem kerül dobogóra: van ugyan állandó *Kultúra* rovata, de a 2 oldalas ajánló részeként a negyed oldalas *Zene* alrovatot a számok kb. 60%-ában jelenik meg, komolyzenei lemezajánló formájában. Emellett — nem állandó jelleggel — a magyar zenei élet egyes szereplőivel készült interjúkat is közöl. Ez a vizsgált kéthavi mintában mindössze 1 db 2 oldalas cikket jelentett.

Magyar Narancs

A vizsgált közéleti hetilapok közül egyértelműen a Magyar Narancsban találtam a legtöbb zenei anyagot. A lap példányszáma 20—23 000, célközönsége pedig az előbbiekhöz hasonlóan értelmiségi, de inkább az ifjabb, 75%-ban a 18—49-es korosztály.

Kulturális rovatának könyv-, zene-, kiállítás-, színház- és filmkritikai része egyszerre koncentrálna a magas és az alternatív kultúrára, azok eseményeire és újdonságaira. A lap indulása óta kiemelten foglalkozik a tág értelemben vett könnyűzene eseményeivel. Eleinte a világzene, a különféle rock-, illetve jazztémák álltak érdeklődése középpontjában, később ezekhez társult a klasszikus zenei témákat figyelemmel követő cikkek sora.

Gyakoriak az aktualitásokhoz kötődő interjúk. A vizsgált kéthavi mintában 2 oldal terjedelmű könnyű- vagy komolyzenei interjú volt — lapszámonként egy.

A *Visszhang* című állandó rovat foglalkozik a lemez- és koncertkritikákkal. A bemutatott lemezek 85%-a külföldi, műfajuk többnyire könnyű-, illetve világzene. A 15%-ot kitevő magyar lemezek nagyobb részben szintén könnyűzeneiek. A koncertkritikák esetében kiegyenlített arányt, 50—50%-ot tapasztaltam a magyar és külföldi előadók (magyarországi koncertjei) között.

A Narancs programrovata, a *Snoblesse Oblige* a kultúra napi fogyasztóit tájékoztatja. Az ajánlott kulturális események 40%-a volt könnyűzenei rendezvény. Pozitívként emelném ki, hogy az újság honlapján az olvasók is küldhetnek ebbe a rovatba programajánlókat. Egy külön alrovat, a *Csontzene* népszerűsíti a magyar és külföldi előadók (50—50%) komolyzenei koncertkínálatát.

Élet és Irodalom

Az Élet és Irodalom jelentősen különbözik a vizsgált közéleti hetilapoktól, ugyanis nem gazdasági-közéleti, hanem irodalmi-közéleti újság. Ennek alapján azt várhatjuk, hogy a kultúrával, zenével is többet foglalkozik, mint a csoportban tárgyalt társai.

Az ÉS olvasóközönségében a legjelentősebb korcsoport a negyveneseké (33%). Utánuk a fiatalok (15–29 év, 21%) következnek, de a lap széles ismertségét mutatja, hogy minden korcsoport 10% felett képviselteti magát. Az olvasók legnagyobb része felsőfokú végzettségű vezető értelmiségi vagy diplomás beosztott, illetve egyéb szellemi foglalkozású. Az újságból 20 000 példány jelenik meg hente.

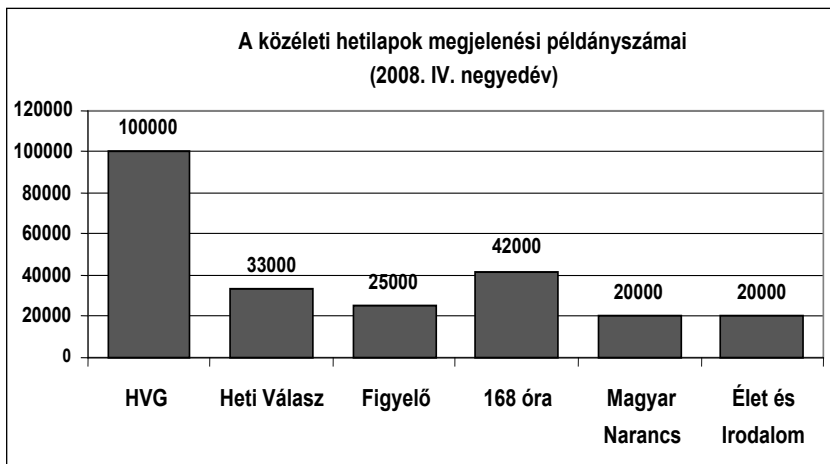
A lapszám első részében közéleti témák jelennek meg, a második fele pedig részben kortárs irodalom, részben műbíráló, többek között könyv, színház, zene, film, illetve tárlat kritikája. Rendszeresen találhatunk az utolsó oldalon a *Zene* rovatban olyan cikkeket, amelyek valamilyen komolyzenei vagy könnyűzenei koncertről számolnak be. Az általam vizsgált lapszámok mindegyikében legalább 3 ilyen, negyed-fél oldalas cikk volt, ami azt jelenti, hogy az ÉS összességében minimum egy teljes oldalt szán a zenekedvelők informálására. Az írások 60%-a komolyzenei hangversenyek, operaelőadások kritikája volt, de megjelentek jazzkoncertyal (magyar-külföldi vegyesen), illetve egyéb könnyűzenei koncerttel (rock, világzene) kapcsolatos cikkek is. Az ÉS tehát minden héten tartalmaz beszélgetéseket a zeneszerzők számára.

A tapasztalat alapján kijelenthetjük, hogy a közéleti hetilapok olvasói rendszeresen találkoznak a sajtóban valamilyen mértékben zenei tartalmú cikkekkel. A HVG és a 168 óra esetében ez kevés vagy nem rendszeres zenei anyagot jelent. A Magyar Narancs és a Heti Válasz ezzel

szemben bővebben informálja olvasóit ebben a témában, de a legtöbbet az Élet és Irodalom ír a zenéről.

Megemlíteném még a zenével állandó vagy rendszeres rovatokban foglalkozó egyéb újságokat, például az életmódmagazinokat (**JOY magazin, Glamour, FHM**), illetve műsorújságokat (**RTV részletes, Népszava magazin, Színes RTV, TVR Hét**), amelyek rendszeres, rövid zenei cikkekkel vagy programajánlókkel hozzájárulnak a zene írott sajtóban történő népszerűsítéséhez.

2. ábra: A közéleti hetilapok példányszámai

Forrás: Matesz adatai, kerekítve (saját ábra)

A **2. ábra** a vizsgált közéleti hetilapok példányszámainak összehasonlítását mutatja, a **2. táblázat** pedig áttekintést ad az általuk megjelentetett zenei tartalom mennyiségéről és jellegéről.

2. táblázat: Összefoglaló táblázat
a közéleti lapok zenei tartalmáról

<i>Összefoglaló táblázat a közéleti lapok zenei tartalmáról</i>	
HVG	Prizma, Szellem, Monitor rovatokban fordulhat elő, ritkán
Heti Válasz	Kultúra rovat, 30%-a zenei: interjúk, lemezajánló, programajánló
Figyelő	Kultúra, Zeneszoba rovatok, könnyűzenei lemezajánlók
168 óra	Kultúra rovatban, de csak a lapszámok 60%-ában
Magyar Narancs	Állandó zenei rovatok: Visszhang, Snoblesse Oblige, Csontzene
Élet és Irodalom	3-4 komolyzenei, könnyűzenei koncert, opera, nagy terjedelem

Zene a napilapokban

Az elemzés során a napilapok mindenképpen különálló csoportot alkotnak zenei tartalmuk vizsgálata szempontjából. Ennek magyarázata, hogy míg egy hetente vagy havonta megjelenő lap esetében az adott időtartam alatt mindenképpen összegyűlik egy nagyobb anyag, amelyből a saját profilja és célközönsége alapján válogathat a szerkesztőség, napilapoknál ez másképpen történik. Itt csak az aktualitásokat lehet felhasználni, így kevesebb választási lehetőség adódik. Ennek ellenére különbségeket fedezhetünk fel a napilapok között, például abban, hogy egy adott koncertről kritikát, beszámolót vagy csak egy rövid hírt közöl-e, vagy meg sem említi.

A megfelelő minta kiválasztása is nehezebb volt, és az eredmények kevésbé reprezentatívak, mint a fenti csoportok esetén. 10 lapszám egy hetilap esetén 2 hónap történéseit jelenti, míg ugyanennyi napilap esetén alig több mint egy hét, és az egyes hetek zenei program tekintetében közel sem homogének.

A mintám véletlenszerűen kiválasztott kétheti anyag volt, egymást követő napokon, minden újság esetében ugyanaz a két hét.

A mérvadó napilapok olvasóközönsége, akárcsak a közéleti hetilapoké nagyobb részben magas végzettségű. Viszont korosztály szempontjából átlagosan idősebb.

Bulvár napilapok

A bulvár napilapok esetében ugyanazt tapasztaltam, mint a bulvár hetilapoknál: nagyon magas példányszám és nincs

sem rendszeres, sem alkalmi zenei tartalom. Vizsgált lapok: **Blikk** (280 000 példány), **Bors** (120 000). Egy kivétel akadt azonban, az ingyenes terjesztésű **Metropol** újság (300 000), amelyben előfordultak rövid interjúk, zenei hírek vagy koncertbeszámolók.

Népszabadság

A legnagyobb példányszámú, naponta 120 000 példányban kiadott politikai napilap 1—2 oldalas *Kultúra* rovattal rendelkezik, és az esetek 75%-ában előfordult benne elő valamilyen zenei tartalmú cikk. Amikor volt egy vagy több ilyen, akkor a rovat terjedelmének átlagosan 30%-át tette ki. Ezek legnagyobb arányban (80%) komolyzenei tartalmú, magyar vonatkozású koncertkritikák, de könnyűzenével vagy világzenével kapcsolatos kishírek is előfordultak a mintában. A pénteki szám ajánló melléklete átlagosan 10%-ban javasolt valamilyen koncertprogramot. Hétvégi mellékletében rendszeresen jelennek meg hosszabb interjúk; a mintában 1 db teljes oldalas interjú volt zenével (világzene) kapcsolatos.

Magyar Hírlap

A Magyar Hírlapban feltűnően magasabb volt a könnyűzene aránya a komolyzenéhez képest, mint a többi napilap esetében. Míg más lapoknál legfeljebb a zenei tartalom 5%-át tette ki popzenei vagy rockzenei tartalom, a mintánkban itt többnyire könnyűzenei cikkekbe futunk, mégpedig rendszeresen, minden lapszámban. A *Kultúra* rovat 15%-át töltik ki zenei témák, köztük különböző jazz-, világzenei vagy popkoncert-beszámolók, komolyzenei kishírek. A hétvégi *Hullámtér* mellékletében is 15% a zenei témák aránya, álta-

lában aktualitásokhoz kapcsolódva, így változó formában és összetételben.

Magyar Nemzet

A 70 000 példányszámban megjelenő napilap felépítésében megegyezik a többivel: állandó *Kultúra* rovatának részeként közöl zenével kapcsolatos híreket és koncertkritikákat, a rovat terjedelmének 15%-ában. Ennek 60%-a komolyzenével kapcsolatos, emellett a mintában magas, 35% volt a népzene aránya. A maradék kb. 5%-ot könnyűzenei kishírek tették ki. A pénteki számban megjelenő *Kulturális Ajánló* mellékletnek 50—50%-ában találhatunk könnyűzenei és komolyzenei koncerttippeket, míg a *Hétfégyi magazin* egész oldalas interjúi között is előfordul zenei vonatkozású.

Népszava

A négy újság közül a 33 000 példányos Népszavában figyelhető meg a legnagyobb arányú komolyzenei tartalom az ugyanarra az időszakra vonatkozó mintában. Az 1—1,5 oldalas *Kultúra* rovat 20%-ban állt zenével kapcsolatos cikkekből, amelyek között könnyűzenei koncertkritikákat, komolyzenei ajánlót és híreket találhattunk legnagyobb számban, de a jazz és a világzene is feltűnt. A Népszavának nincs különálló ajánló melléklete, de a hétfégyi *Szép Szó* mellékletben volt zenei tartalmú interjú.

Összességében elmondhatjuk, hogy a zene rendszeresen megjelenik a napi írott sajtóban, de az aktualitásokhoz igazodva, így a megjelenések rendszeressége és tartalma viszonylagos.

Egyéb írott sajtó

Programmagazinok

A programmagazinok elég sajátos csoportot alkotnak az írott sajtóorgánumok között. Ingyenes terjesztésűek, nagy példányszámban kerülnek kiadásra, és arra specializálódnak, hogy programajánlásokkal lássák el a szórakozni vágyókat. A kultúra és a sport számos területét átölelik, hasznos segítséget nyújtanak nemcsak mozi, színház, kiállítások vagy koncertek terén, hanem egy otthon, televíziózással töltött estéhez is. A programajánlatok között tematikus cikkeket is közölnek, és ezekben is megjelenik a zene.

Előnyük az ingyenesség mellett, hogy könnyen hozzáférhetők, hiszen megtalálhatók minden nagyobb bevásárlóközpontban, számos szórakozóhelyen és közintézményekben is.

Elemzésemben a két legnagyobb példányszámú programmagazin, az *EXIT* és a *Pesti Est* ugyanazon heti számát vizsgálom és hasonlítom össze, valamint egy zenei szaklapból lett tematikus programajánlót, a *Fidelio Estet* ismertetem.

Pesti Est és EXIT

A Pesti Est jelenik meg a legtöbb, 126 000 példányban, szemben az EXIT 100 000-es heti megjelenésével. Terjedelem szempontjából hasonlóak, az előbbi 126 oldalon, utóbbi valamennyivel több, 134 oldalon hirdeti az adott heti kulturális eseményeket. Felépítésükben is több hason-

lóságot és különbséget fedezhetünk fel: míg a Pesti Est cikkei keretbe foglalják a programok és apróhirdetések felsorolását, addig az EXIT kínálatában témánként jelennek meg, elválasztva egy-egy programblokkot. A *Zene* rovat az EXITben a füzetnyitó *Mozi* után következik, középen található, a másik újság pedig a *Napi bontás* rovatban kezeli a zenei programsort, és *Zene* rovata a cikkekkel a füzet végére kerül.

Mindkét újság csütörtöktől szerdáig, napokra lebontva ismerteti a budapesti szórakozóhelyek programjait, a választék minden stílust felölel. A heti bontás után egy külön rovatból kikereshetők a szórakozóhelyek pontos elérhetőségei. A koncertek esetében napi és előadók szerinti bontást is találunk.

Az EXIT *Webzene* rovata ismert és kevésbé ismert zenekarok honlapjait mutatja be és ajánlja, 2 magyart és 2 külföldit. Ezt egy egész oldalas koncertkritika követi, majd a *Lemez* rovat (külföldi előadók, 1 pop és 3 rock album). Az értékelések végén 1—10 skálán pontoz. Végül a *Zene* blokkot toplista és rövid hírek zárják.

A *Mix* újabb kulturális programokat, filmklubot, előadásokat ajánl, külön bontásba véve a komolyzenei eseményeket. Itt egy rövid szöveges beszámolót is olvashatunk népzenei témában. Az újság végén, az interjú rovatban gyakran olvashatunk zenésszel készült beszélgetést.

A Pesti Est zenei rovata előtt, a lapban elrejtve találjuk egy komolyzenei koncert ajánlóját, majd a zeneblokk kezdődik rövid könnyűzenei programokkal: 3 külföldi, 4 magyar előadó és egy fesztivál kerül terítékre. Itt a rock, alternatív mellett az elektronikus zene is megjelenik. A *Visszhang* rovat rövid híreinek háromnegyede külföldi előadókról szól, de találunk egy nyári fesztiválreklámot is. Az újság kétféle lemezkritikát közöl: a *Hangvillában* ismert zenészek és szakemberek pontoznak egy magyar kiadványt, az *Album* pedig 3 lemezt véleményez, majd szintén 1—10-ig értékeli

(2 külföldi — 1 magyar, trance-reggae-rock). A programfüzetet toplista zárja.

Mindkét újság célközönsége a 15—30 éves korosztály, ennek megfelelően a cikkek stílusa fiatalos, könnyed. A füzetek kinézetre színesek, vidámak. Mindkét kiadványt képregények teszik vonzóvá, „csak úgy olvasgatásra” alkalmassá a szórakozni vágyók számára.

A Pesti Estet és az EXITet összehasonlítva megállapíthatjuk, hogy mindkét újság zenei programokban és információban gazdag. Az EXIT több cikket közöl, amelyek tartalmasabbak is, a Pesti Est pedig zenei stílusokban gazdagabb, sokszínűbb.

Fidelio Est

A rész lezárásaként a Fidelio Est programmagazint mutatom be, amely 2007-ben a korábbi két piacvezető kiadvány, a *Pesti Est Súlyó* és a *Fidelio Magazin*, zenei szaklap összeolvadásával jött létre. A havonta 128 színes oldalon, 50 000 példányban megjelenő, ingyenesen és országosan terjesztett újság a kulturális események iránt érdeklődőket szólítja meg. A színház, a tánc, az opera és a musical, a klasszikus és kortárs zene, a jazz és a világzene, valamint a képzőművészet aktualitásainak átfogó és részletes bemutatásával a művelődni és szórakozni vágyók minden számban 1600—2000 eseményről kapnak információkat.

Konklúzió

A fenti megfigyelések után azt mondhatjuk, hogy a zene sokféleképpen jelenik meg az írott sajtóban. A változatos hazai szaklapok foglalkoznak vele a legmélyebben, ezek azonban alacsony példányszámuk miatt nem tudnak eljutni a zeneszeretők széles köréhez. Az internet terjedésével szerepük tovább csökkenhet, hiszen egy évente néhány alkalommal megjelenő folyóirat információi nem lehetnek mindig frissek és aktuálisak, és sok esetben könnyebb az adott zenei témában a világhálón keresztül elmélyülni.

Mind a különböző hetilapok, mind a napilapok fontos szerepet játszanak a zenei témák rendszeres közlésében, és gyakori megjelenésükkel meg tudják őrizni az aktualitásukat is. Az általuk közölt zenei anyag azonban legtöbbször csak néhány rövid rovatra korlátozódik. Úgy gondolom, hogy ezeken a területeken lehetne még javítani, és még több zenei érdeklődésű embert elérni a sajtón keresztül.

Felhasznált irodalom

A dolgozatban vizsgált újságok, folyóiratok internetes elérhetőségei:

Exit: <http://exit24.hu/cimlap> Letöltés: 2009. 04. 01.

Fidelio Est: <http://fidelio-media.hu/index.asp?id=51>

Letöltés: 2009. 04. 02.

folkMAGazin: http://www.folkmagazin.hu/folkmag/index.php?option=com_content&task=view&id=24&Itemid=94 Letöltés: 2009. 03. 25.

Gramofon: <http://www.gramofon.hu/>

Letöltés: 2009. 03. 28.

Heti Válasz: <http://www.hetivalasz.hu/>

Letöltés: 2009. 03. 29.

HVG: <http://hvg.hu/hetilap.aspx> Letöltés: 2009. 03. 29.

Népszabadság: <http://www.nol.hu/lap/>

Letöltés: 2009. 03. 30.

Népszava: <http://www.nepszava.hu/>

Letöltés: 2009. 03. 30.

Magyar Egyházzene: <http://www.egyhazzene.hu/>

Letöltés: 2009. 03. 25.

Magyar Hírlap: <http://www.magyarhirlap.hu/>

Letöltés: 2009. 03. 30.

Magyar Narancs: <http://www.manacs.hu/>

Letöltés: 2009. 03. 28.

Magyar Nemzet: <http://www.mno.hu/>

Letöltés: 2009. 03. 30.

Muzsika: <http://www.muksikalendariu.hu/muzsika/index.php?area=present> Letöltés: 2009. 03. 25.

Pesti Est: <http://www.pestiest.hu/> Letöltés: 2009. 04. 02.

Popcorn: <http://www.axelspringer.hu/index.php?apps=rovat&rovat=28> Letöltés: 2009. 04. 02.

Rockinform: <http://www.rockinform.hu/>
Letöltés: 2009. 03. 27.

168 óra: <http://www.168ora.hu/> Letöltés: 2009. 03. 29.

Wan2: <http://wan2.hu/> Letöltés: 2009. 03. 27.

Zenész: <http://www.zeneszmagazin.hu/>
Letöltés: 2009. 03. 31.

Az újságok megjelenési példányszámához felhasznált forrás:

Matesz (Magyar Terjesztés-ellenőrző Szövetség) **adatai**
2008. IV. negyedévre vonatkozóan:
http://www.matesz.hu/data#mainpart_2
Letöltés: 2009. 03. 30.

SZABÓ GABRIELLA

A zene szerepe a magyar rádiókban

2009. február

Bevezetés

A zenének központi szerepe van a legtöbb ember életében. Gondoljunk csak arra, vajon miért hallgatunk rádiót a munkahelyünkön, a kocsiban, vagy akár ha a világ fejlődésével tartjuk az ütemet? És miért van egyre több internetes rádió? E kérdésekre nyilvánvaló a válasz: bizonyára azért, mert van rá igény, mert tényleg fontos szerepe van életünkben a rádióknak és azokon keresztül a zenének is.

Az egyre elterjedtebb internetes rádióhallgatás még a határokat is megnyitja, átlépi, és lehetővé teszi, hogy az ideiglenesen vagy tartósan külföldre költözött hazánkiai is hallgathassák a legújabb magyar slágereket. E lehetőséggel azonban leginkább a fiatalabb korosztály él, ugyanis ők használják leggyakrabban a világhálót.

Az idősebbek körében azonban a hagyományos rádiókészülék az elterjedtebb, mivel ez az egyik legrégebbi elektronikus médium. A televízió, majd az internet csak évekkel később nyert teret magának és vette át a vezető szerepet. A rádiót azonban sem a televízió, sem az internet nem tudta „kiütni a nyeregből”. A maga módján helyettesíthetetlen maradt, vagy fogalmazzuk csak úgy, hogy tökéletlenül helyettesíthető.

Emberek ezrei, milliói még mindig a rádióra ébrednek, és eszükbe sem jut bekapcsolni a televíziót vagy „benyomni” a számítógépet, mert a rádiót nem kell nézni, nem köti le minden figyelmünket, mégis tájékoztat, szórakoztat, lefoglal.

Magyar rádiók piaca

Természetesen van néhány országos rádió, illetve vannak helyi rádiók is, amelyek, ha nagyobb népszerűsége és lefedettsége tesznek szert, a hétköznapi ember számára nehezebben különülnek el, hogy ténylegesen helyiek (olykor már nagyobb régiót is meghódítottak) vagy országos lefedettségűek.

Országos rádiók Magyarországon:

- Magyar Rádió (Kossuth, Petőfi, Bartók)
- Danubius Rádió
- Sláger Rádió
- Juventus Rádió
- Rádió 1

Hallgatottabb budapesti rádiók:

- Jazzy
- Roxy
- Radiocafe

Országos rádiók

Danubius Rádió — „*Danubius, az én rádióm!*”

A zene a teljes műsoridő nagyobb részét adja. A szerkesztők arra törekszenek, hogy óránként 45—50 perc zenét biztosítsanak a hallgatóknak.

Zenei stílus terén alapvetően egy „poposabb” vonulatot ragadnak meg. A műsoridő nagy részében frissebb slágerrek mennek, vegyítve a '80-as, '90-es évek nagy sikereivel.

A rádió szerkesztői minderről így vélekednek: „*A Danubius Rádió a '90-es évek, az új évezred és napjaink zenéjét játszó kereskedelmi rádió. Nem csupán játssza, de gyakran elsőként illeszti műsorába a legújabb slágergyanús szerzeményeket, bár túlnyomó részben a már mindenki által kedvelt és ismert dalok hallhatók. Egyedülálló a magyar rádióállomások között a Danubius éjszakai zenei programja, ahol egy óra jazz és egy óra világzene hallható minden hajnalban.*”¹

Más zenei stílus csak elvétve jelenik meg a rádió műsorában.

A hazai és külföldi zene arányát körülbelül 30—70%-ban határozhatjuk meg. A kívánságműsorban ez a hallgatók igényeitől függ, de minden órában elhangzik legalább 1-2 magyar sláger.

A magyar zenére olyan módon is figyelnek, hogy minden nap 04:00—05:00 között magyar zenei óra van, valamint vasárnap esténként 20:00-kor a *Hajrá, magyarok!* című műsorban is a magyar daloké a főszerep.

A különböző zenei stílusok diverzitását leginkább akkor

¹ <http://danubius.hu/radio/46756>

ismerhetjük meg, amikor megnézzük a Danubius Rádió online kínálatát, ugyanis egyedülálló módon kínálja nem csupán a saját rádiójának online adását, hanem a különböző stílusokat kedvelőknek még további csatornákat készített (rock, metal, hiphop, rap...).

Újdonság, hogy a Danubius Rádió minden reggel a *Danubius Pirítóssal* ébreszti a hallgatókat. Ez csak nemrégiben került a rádió műsorába, és a rádió nem titkolt célja, hogy a piacvezető szerepét töltsse be vele, s országos szinten a legnagyobb hallgatottságot érje el. E cél érdekében január 5-től az RTL Klub *Celeb vagyok, ments ki innen!* című műsorának két vezetőjét is megnyerték. Sebestyén Balázs és Vadon János együtt vezetik Rákóczi Ferencsel a reggeli showműsort. Az, hogy a *Pirítósnak* sikerül-e megvernie a Sláger Rádió *Bumeráng* című reggeli műsorát, még a jövő zenéje, hiszen még csak bő egy hónapja megy a műsor. Messzemenő statisztikákat, következtetéseket még nem lehet levonni.

A későbbiekben 10:00—15:00-ig kívánságműsor van, majd 15:00—18:00-ig *Danubius Délután* (zenés beszélgetőműsor).

Hétköznap délutánonként a *Jáksó Hot 20* megy a rádió műsorán. Alig szerepel benne magyar szám, átlagosan mindössze 4—5 a húszas listából. Vagyis ezen a két órán belül a számok mindössze 20—25%-a szól magyarul. Ez elgondolkodtató adat, mivel a rádió összműsorában átlagosan 30% a magyar számok aránya.

A *40 Királyt*, a rádió hétvégi slágerlistáját tekintve sem jobb a helyzet. Ebben a műsorban ugyanis az első 10 helyen nem túl gyakran találunk magyar számot. Később előfordul ugyan 1—2 népszerűbb magyar szám, de összességében ezen a slágerlistán belül is csupán maximum 25% az arány.

Koncertfelvételeket ez a rádió alapvetően nem szokott műsorra tűzni.

A Danubius Rádió hallgatóságát elsősorban a legalább középiskolai végzettséggel rendelkező 20-44 éves városi lakosok alkotják. *„Ez a korosztály Magyarország fejlődése szempontjából a legfontosabb, nagy vásárlóerővel rendelkező, dinamikus és minden újra fogékony társadalmi réteg.”*² Egy átlagos Danubius-hallgatóra alapvetően jellemző, hogy *„jobbá kívánja tenni életét, sikerre és beteljesülésre vágyik kapcsolataiban, munkájában egyaránt. Nyitott a modern világ iránt, de őrzi a hagyományos értékeket is. A Danubius hallgatója vásárló és döntéshozó, akinek van stílusa, továbbá igényes önmagával és környezetével szemben.”*³

Sláger Rádió — „Minden idők legnagyobb slágerei!”

*„A Sláger Rádió egy magyarországi, országos lefedettséggel rendelkező kereskedelmi rádió, a magyar kereskedelmi rádiók piacának egyik legjelentősebb szereplője.”*⁴

A rádió kezdetben a '60-as, '70-es évek slágereire koncentrált, majd 2000-tól a '80-as évek kínálatával bővült a paletta. 2002-2003-ban történt egy jelentősebb váltás, azóta stílus alapján válogatnak a rádió szerkesztői, nem pedig korszak alapján. Ez a lépés azonban maga után vonta, hogy bizonyos dalok kikerültek a kínálatukból, mások pedig bekerültek abba, például a '90-es és a 2000-es évek slágereiből.

A Sláger Rádióban a zene aránya a teljes műsoridő mintegy 70—80%-át teszi ki.

A *Bumeráng* a rádió népszerű reggeli műsora, amelynek döntő szerepe van abban, hogy a rádió rekord hallgatott-

² Uo.

³ Uo.

⁴ http://hu.wikipedia.org/wiki/Sl%C3%A1ger_R%C3%A1di%C3%B3

sággal rendelkezik. Már évek óta Bochkor Gábor és Boros Lajos vezeti. Ez az a bizonyos reggeli műsor, amellyel az említett *Danubius Pirítós* szeretné felvenni a versenyt.

Kimondottan kívánságműsor csupán hétfvégén van a rádió műsorán.

Vasárnaptól csütörtökig esténként a *Szerelem hullámhosszán* című műsor megy, amelynek hallgatása közben szerelmes dalokkal kapcsolhatunk ki a nap végén.

A különböző stílusirányzatok nem különülnek el élesen, hiszen a rádió abszolút popzenére koncentrál.

A magyar zene aránya az évek folyamán folyamatosan növekedett/növekszik. Ma már biztosan mondható, hogy 30% felett van, és inkább a 35%-hoz közelít.

Élő zene gyakorlatilag nem hangzik el a rádióban, csak „konzerv”.

A Sláger Rádió Budapest és egyben Magyarország leg-hallgatottabb rádiója. A Szonda-Ipsos felmérése szerint 32%-os a hallgatottsága. Ezt alátámasztja az a felmérésük is, amely szerint a 18—49 évesek között azon megyékben, ahol nincsen domináns helyi rádió (mint Bács-Kiskunban a *Gong Rádió* vagy Hajdú-Biharban a *Rádió FM95*), ott a Sláger Rádió a vezető és leginkább hallgatott.

A Sláger Rádiónak is létezik online változata, így is hallgathatjuk, ha éppen nincs a közelünkben rádiókészülék, vagy külföldön vagyunk.

Magyar Rádió

Petőfi Rádió — MR2 — „Nagyon zene”

A Petőfi Rádió 2007 júniusában nagy átalakuláson ment át, amelynek célja az volt, hogy a fiatalokat megnyerje a hallgatói táborába. Erre azért volt szükség, mert a rádió vezetői féltek, hogy a csatorna jelenlegi hallgatói túl idősek, és ha ők már nem lesznek, akkor a rádió hallgatóság nélkül marad, hiszen már az 50-esek sem nagyon hallgatták.

Ugyanakkor az idősebb korosztályt így elvesztették a rádió hallgatói köréből. Erre jött megoldásként, hogy akkor ők majd hallgathatnák a Kossuth, illetve a Bartók Rádiót, amelyek műsorkínálatán nem változtatnának jelentősen.

A zene aránya az MR2-n a változtatás előtt nem érte el a 40%-ot sem, azóta viszont már 80—85%-ot tesz ki. A magyar és külföldi zene megoszlási aránya 20—80%, ami ugyancsak éles változást jelez, hiszen korábban jóval magasabb arányban, mintegy 60%-ban fordultak elő magyar számok a rádió zenei palettáján. Mentségére szól, hogy egyre növekvőben vannak a magyar alkotások, amelyeket itt meghallgathatunk.

Ez a rádió még abban kiemelkedő, hogy felkarolja a magyar tehetségeket. Honlapjukon ezt így kommentálják: *„Közszolgálati küldetésünk részeként fontosnak tartjuk, hogy az MR2-Petőfi Rádióban teret adjunk a hazai könnyűzenei élet résztvevőinek. Függetlenül attól, hogy profi vagy feltörekvő amatőr zenekarról, előadóról van szó. Magyarországon egyedülálló módon, a legszélesebb skálán válogatunk a hazai előadók zenei kínálatából, hozzájárulva ezzel a kortárs könnyűzenei kultúra országos szintű*

ismertségéhez.⁵ Hol máshol hallhatunk, mondjuk például Péterfy Borit vagy Pál Utcai Fiúkat?

A reform során a rádió zenei stílusa is éles váltáson ment keresztül. A korábban meghatározó komolyzene majdnem teljesen lekerült a palettáról (kevesebb mint 1%-át teszi ki a játszott zenének), és a helyébe lépett a könnyűzene. Ezen az irányzaton belül leginkább a pop a népszerű, emellett azonban előfordulnak jazz, rock, elektronikus, hiphop és rap számok is. *„Az MR2-Petőfi Rádióról az is elmondható, hogy a fiatalok rádiója. A zenei kínálata Európa és a világ minden tájának legfrissebb és legsikeresebb zenei kínálatát mutatja be, külön hangsúlyt fektetve a fiatal hazai tehetségekre.”*⁶

A rádió célközönsége, ahogy már említettem, főleg a fiatalokból áll. Jórészt olyanokból, akik szeretik az igényes magyar és külföldi zenét.

Érdekes még megnéznünk, hogy milyen műsorokkal találkozhatunk a Petőfi Rádió hallgatása közben. Az MR2 műsorát böngészve arra juthatunk, hogy itt lényegében nincs kívánságműsor. A műsorbeosztás különlegessége, hogy a zenék tevékenységekhez vannak rendelve. Például 6:00-kor *Zene az ébredéshez*, 10:00-kor *Zene a munkához*, 15:00-kor *Zene a tanuláshoz*...

További gondolkodásra adhat okot, hogy az MR2 TOP 30 listáján (amely az adott hetek leggyakrabban játszott számait tartalmazza), a vizsgált hetek egyikén sem találhatunk magyar számot. Vagyis egyetlen magyar számot sem játszottak le olyan sokszor, hogy bekerülhessen a leggyakrabban játszott 30 közé. A Magyar Rádióban nem játszanak le magyar számot elég gyakran ahhoz, hogy szerepeljen a TOP 30-asban?

⁵ <http://www.mr2.hu/>

⁶ http://hu.wikipedia.org/wiki/MR2-Pet%C5%91fi_R%C3%A1di%C3%B3

Kossuth („A szavak ereje”) és Bartók Rádió („A klasszikus zene rádiója”) — MR1 és MR3

A *Kossuth Rádió*ra nem jellemző a zenei műsorok sugárzása, alapvetően inkább hírműsorokat ad. Mindössze a „*Hajnali*” — *Népzene korán kelőknek* című műsort találhatjuk meg programjában, ami a zenéhez kötődik. Így a vizsgálat szempontjából nem igazán tudunk ezzel a rádióval foglalkozni.

A *Bartók Rádió* Magyarország egyetlen klasszikus zenei rádiója, a műsoridő jelentős részét klasszikus zene tölti ki. Részben emiatt is a rádió nagyon kis hallgatottságnak örvend, hallgatóinak jelentős része pedig az idősebb korosztály képviselője. A rádióban a magyar zene aránya körülbelül 30%-ot tesz ki. Gyakran közvetít komolyzenei koncerteket, így műsorán megjelenik az élő zene is.

Juventus Rádió — „Annyi jó zene van!”

A *Juventus* elsősorban a zene rádiója, a műsoridő mintegy 80%-át az teszi ki. A zenék mellett természetesen hírblokkokkal is tájékoztatja hallgatóit. A Gallup felmérése szerint 1996-ban a *Kossuth Rádió* után az ország második leghallgatottabb rádiója lett. A 90-es évek végi visszaesést követően, 2001-ben a rádió megújította arculatát, fiatalosabb, lendületesebb lett. Ezek után kezdett a rádió több településre is betörni, és lefedettségét még jobban kiépíteni. Hallgatottsága folyamatosan emelkedik. Manapság szinte az összes nagyobb városban fogható.

A *Juventus Rádió* alapvetően a fiatalokhoz szeretne szólítani, így a fő célcsoportja is leginkább a 20—35 éves korosztályra tehető.

A Rádióban a magyar zene aránya az előzőekben em-

lített rádiókhoz képest alacsony, mintegy 20%, de ez az arány folyamatosan növekszik. A műsoron megtalálhatók a régi nagy magyar slágerek, ugyanakkor hallhatunk ezredforduló utáni magyar dalokat is.

A rádióra jórészt a pop, rock, disco stílus jellemző, de emellett ugyanúgy megjelennek a funky számok is. Mindössze elvétve hallhatunk itt élőzenét. Túlnyomórészt, mint az előbbi esetek többségében is, a konzerv zene jellemzi.

Érdekes megfigyelni, miben különbözik a Juventus Rádió műsorának felépítése mondjuk a Danubius Rádiótól. A reggeli műsor jellegében megegyezik, itt is beszélgetős, zenés műsor megy *Juventus REGGEL* cím alatt. Viszont míg a Danubiuson 10:00—15:00-ig van kívánságműsor, addig a Juventuson 17:00—20:00-ig.

Többek között az is megkülönbözteti a Juventust, hogy az este többi részében a zenék aszerint vannak csoportosítva, hogy éppen melyik évtizedből hallgatjuk őket. Innen a szlogen is, hogy 80-asok 20:00-tól, 90-esek 21:00-tól...

Ha azonban megnézzük a Juventus Rádió hétvégi toplistáját, még rosszabb eredményt kapunk a magyar zenék tekintetében, mint a Danubius esetében. Itt ugyanis szinte egyáltalán nem jelennek meg magyar zenék. A rádió honlapján is olvasható, hogy ilyenkor az európai, amerikai, ausztrál toplistákat veszik végig.

„A Juventus TOP több mint egy slágerlista! 25 év csúcs zenéiből válogatunk — a legfontosabb ranglisták éléről: európai, amerikai és ausztrál kislemez- és album-eladási listák éllovasai, a rádiók legtöbbet forgatott kedvencei, a legnagyobb díjátadók győztesei 1983-tól 2008-ig — akár egy adáson belül!”

Ezek után felmerülhet bennünk a kérdés, hogy miért nem lehet ilyenkor a műsoridő egy részét a magyar sikerekre szánni, és végigmenni a magyar toplistán is hetente egy este?

Rádió 1 — „Csak igazi mai sláger megy”

A Rádió 1 főleg a fiatal, huszonéves korosztályt célozza meg.

A zenei palettán kizárólag mai számokat találhatunk, ahogy az a szlogenben is olvasható. A Rádió 1 nagyon koncentrált arra, hogy mindig tartsa a lépést az újabb és újabb számokkal, és ha ezt a rádiót hallgatjuk, biztosak lehetünk benne, hogy nem maradunk le a legújabb diszkóslágerekről. A Rádió 1 ugyanis főleg a pop, diszkó irányzatra koncentrált. Nagyon gyakran hallhatjuk a régebbi számok különböző feldolgozásait is a rádió műsorán.

Szignáljaiban gyakran hangzik el, hogy itt találhatjuk a leghosszabb zenei órát, mivel a rádió igyekszik a műsoridőnek több mint 80%-ában zenét sugározni. Állításuk szerint minden órában legalább 50 perc zene. Ezzel tényleg meghaladják a korábbi arányokat. A többi rádió esetében ugyanis a zene mennyisége nagy átlagban valamivel kevesebb mint 50 percre korlátozódik.

Élő zene ezen a rádión is csak elvétve fordul elő, nem túlzottan jellemző, sőt talán itt a legkevésbé. Ezen a rádión inkább a feldolgozásoké és mixeké a főszerep.

Magyar zenét nem igazán érdemes keresnünk a Rádió 1 műsorán. Csak elvétve találhatunk rá, a rádió ugyanis főleg a külföldi zenékre helyezi a hangsúlyt.

Gazdasági Rádió — „Iránytű az üzleti világban”

A Gazdasági Rádió egy különleges rádióadó az eddigiekhez képest, ugyanis itt a híreké, a gazdasági híreké a főszerep, míg az előzőeknél szinte mindig a zenéé volt. A zenének itt sokkal kisebb a szerepe, hiszen a rádió alapvető feladata a tájékoztatás. Mindemellett így is megtalálható a zene a rádió műsorán: napközben elvétve, éjszaka pedig

a zene veszi át a vezető szerepet. A műsoron főleg a jazz kap teret. A rádió megcélzott közönsége az értelmiség, illetve mindenki, aki szeretne rendszeresen friss információkat kapni országunk, a térség, valamint a világgazdaság helyzetéről.

A hallgatók nagy része leginkább felsőoktatásban tanul vagy már végzett, és aktívan érdeklődik a gazdaság iránt.

Budapesti rádiók

Jazzy — „Stílus és szenvedély”

A Jazzy már nem tartozik az országos rádiók közé, ugyanis csak Budapesten és annak 40 km-es körzetében sugározza az adást. *„A 90.9 jazzy célja nem kevesebb, mint finomra hangolt zenei stílusával, érdekes, intellektuális műsoraival olyan rádiós unikumot létrehozni, mely része a művelt, nyitott gondolkodású emberek életének.”* A Jazzy hangulat zenei összetevői: Smooth Jazz, Latin Jazz, E-Jazz, Klasszikus Swing, Soul, Lounge dalok, valamint hazai és külföldi újdonságok — **zenék a jazz érintésével.** A Jazzy életmód-rádió, ennek megfelelően az igényes hangszerelésű zenék mellett megjelennek a rádió műsorán az üzleti élet hírei, vagy hogy éppen milyen kulturális programok közül érdemes válogatni.

A rádió leginkább a felső tízezret célozza meg. Elsősorban a fiataloknak, valamint a „fiatalos, jól kereső világpolgároknak” szól. Ugyanakkor a rádió teljes hallgatósága ily módon nem lefedhető, hiszen korosztály szempontból nem olyan könnyen behatárolható, hogy kik azok, akik kedvelik az igényes zenét, a jazz zenei stílust.

A rádió gyakran szponzorálja a hazai kulturális, zenei rendezvényeket, aktívan foglalkozik a hazai zenével és annak támogatásával. Műsorán mintegy 20%-ban jelennek meg magyar zenék.

⁷ <http://www.jazzy.hu/A-radiorol/index.php>

Roxy Rádió — „A legfrissebb zenék, változatosan”

A Roxy Rádió 1999-ben kezdte meg működését, és elsősorban mainstream zenék fordulnak elő zenei palettáján. Alapvetően dance zenét játszik, ebben pedig megférnek egymással a pop, rock, techno, rap és különböző elektronikus műfajok újramixelt változatai. Az első olyan rádió, ahol világhírű DJ-k műsorai kerülhettek adásba Magyarországon. A zenén belül 85% a külföldi, és mindössze 15% a magyar.

A rádió teljes műsoridejének 80%-át teszi ki a zene.

Általában heti 6 órában közvetítenek, ezáltal nagyobb hangsúlyt helyeznek az élő zenére, mint az eddig említett rádiók többsége.

Célközönségét elsősorban a budapesti fiatalok alkotják, a bulizós korosztály, akik kedvelik napjaink sikeres DJ-inek újabb és újabb alkotásait, és akik szívesen vetik bele magukat a budapesti diszkók éjszakai világába.

Radiocafé — „Van barátod”

A Radiocafé saját meghatározása szerint „*mindenki számára fogyasztható, de nem általános*” rádió kíván lenni. A 14–35 éves korosztályt célozza meg. Budapesten és annak 60 km-es vonzáskörzetében hallgatható.

A rádió zenei stílusáról a következőt olvashatjuk: „*Minden megjelenhet, szinte az összes zenei stílus képviselteti magát, minden műfajra van műsor. Ez egy befogadó rádió: eljön valaki, elmondja, hogy mit szeretne, elgondolkozunk rajta.*”⁸

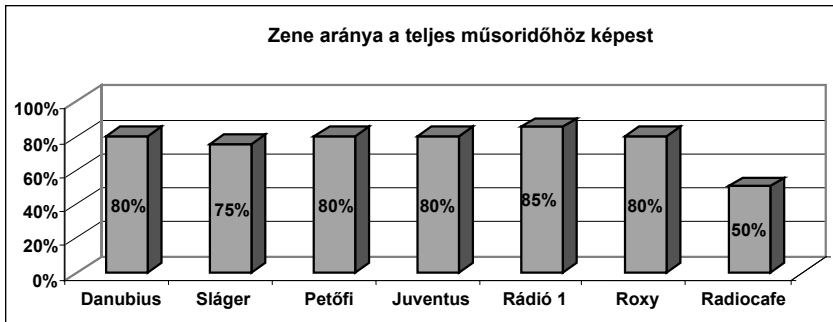
A Radiocafé műsorán sugárzott zene a műsoridő kb. 50%-át teszi ki, mivel egy úgynevezett szórakoztató talk-rádió akar lenni. Zenei kínálatának mindössze kb. 10%-a magyar zene.

⁸ http://www.music.hu/news.php?cikk_1854

Összefoglalás

A zene aránya a magyar rádiókban

A zene aránya a magyar rádiókban átlagosan a műsoridő 70—80%-át teszi ki. Persze van egy-két kivétel, mint például a Kossuth és a Gazdasági Rádió vagy a legutóbb említett Radiocafé, ahol a műsoridőnek alacsonyabb százalékát képviseli a zene. Az alábbi diagramon láthatjuk, hogy a zene aránya a teljes műsoridőhöz képest a Danubius, Sláger, Petőfi, Juventus, Rádió 1, Roxy Rádió esetében körülbelül azonos, egységesen 80% körül mozog.

Lényegében elmondhatjuk, hogy ha zenét szeretnénk hallgatni a rádióban, szinte korlátlan lehetőségünk van erre. Ha az egyikén éppen reklám vagy hírek mennek, akkor is találunk egy másik állomást, ahol hallgathatjuk kedvenc slágereinket.

Magyar és külföldi zene aránya a magyar rádiókban

Túlnyomórészt azt figyelhetjük meg, hogy sajnos a magyar zene a hazai rádiókban elnyomástól szenved. Gyakran a magyarok is jobban ismerik a külföldi sztárok számait, mint hazai együtteseink, énekeseink sikereit. Elég élesen szembetűnő, hogy ez a tendencia leginkább a fiataloknak szóló adásokban mutatható ki.

„Az Európai Unió több tagállamában kötelező előírások, ún. kvóták határozzák meg, hogy egy-egy rádióadó legalább milyen arányban köteles nemzeti nyelvű, illetve nemzeti kulturális örökséghez tartozó zenét játszani. Az Unió jogi szabályozása ezt nem teszi lehetetlenné.”⁹

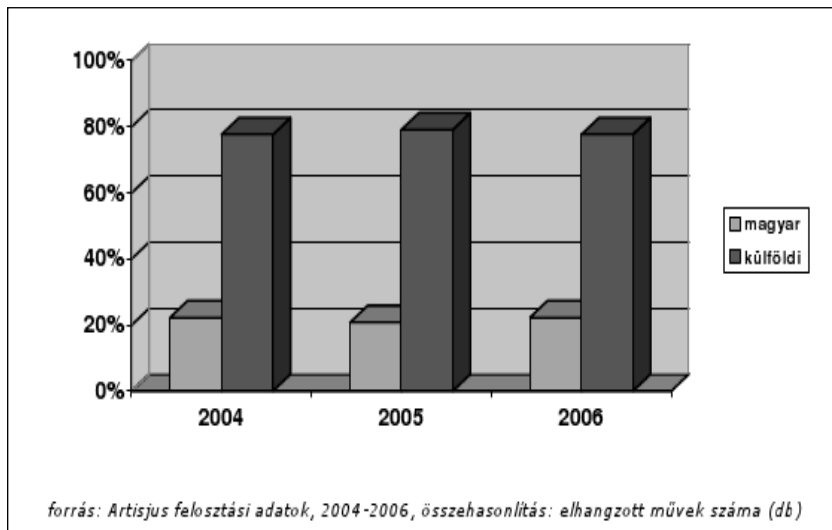
Valószínűleg nekünk is erre az útra kellene lépünk, és központilag, törvényileg sokkal szigorúbban és erőteljesebben szabályozni a magyar zene arányát a különböző rádiókban, főleg a kereskedelmi rádiókban.

A magyar zene nagyon fontos része a nemzeti identitás megőrzésének, így fokozottan oda kell rá figyelni, hogy ne hagyjuk elveszni, hanem hagyjuk érvényesülni. Ha nem biztosítunk neki teret, annak olyan következményei lehetnek, hogy a hazai előadók vagy más munka után néznek, mivel így a zenélésből nem tudnak megélni, vagy ők is angolul kezdenek el énekelni, illetve külföldre mennek, mert ott jobbak a lehetőségeik, és jobban tudnak érvényesülni.

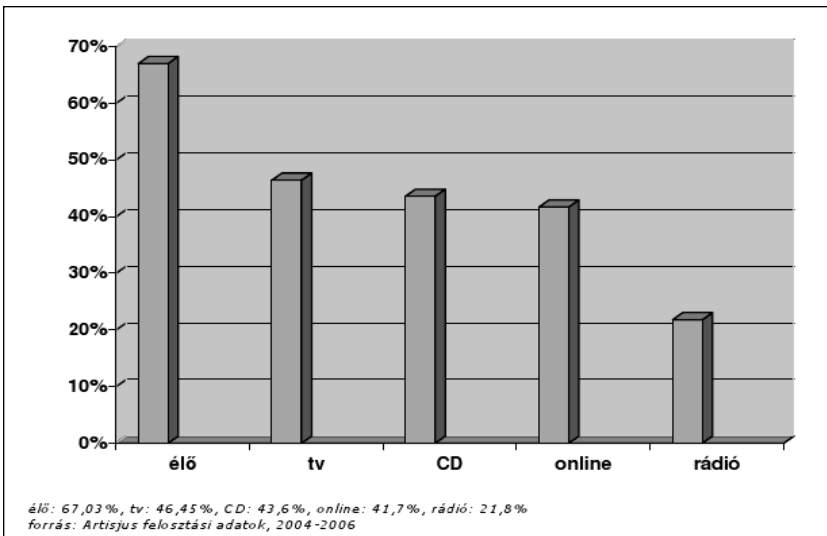
A következő ábrán látható, hogy a rádiókban a magyar zene aránya igen elenyésző, és az utóbbi évek során nem volt tapasztalható szignifikáns változás ebben. Van néhány rádióállomás, mint például a Sláger Rádió és a Danubius, ahol a sugárzott zene aránya 30% körül mozog, de ez

⁹ A magyar zene belföldi játszottságának erősítése — Kvóták és más lehetőségek — Az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület munkaanyaga, 2007. szeptember 21.

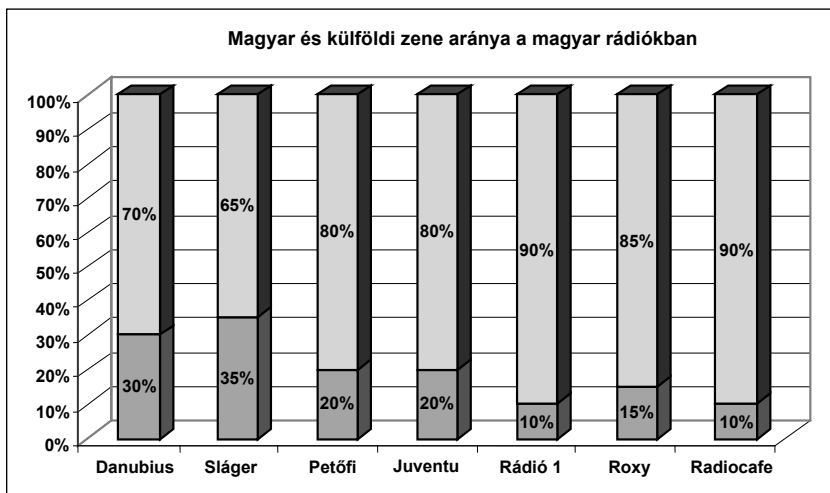
a legmagasabb arány, amit a magyar zene manapság képvisel bármelyik magyar rádióban.

Ugyanakkor, ahogy azt az alábbi ábra is jól mutatja, nem minden médium esetében ugyanilyen rossz a helyzete a magyar zenének. Csak a rádiók vannak nagy lemaradásban e tekintetben. Ezért nagyon fontos, hogy ezzel aktívabban foglalkozunk. Szükséges lenne a magyar zene arányának legalább 40%-ig való felemelésére, hiszen magyarok vagyunk, és fontos kell hogy legyen számunkra honfitársaink szerzeményeinek megismerése.

Ha az egyes rádiók esetében nézzük meg a magyar és külföldi zene arányát a teljes zenekínálatra vetítve (ahogy azt a diagramon jól láthatjuk), akkor megállapíthatjuk, hogy a Danubius és Sláger Rádió vezet, hiszen ezeken a rádió-

kon hallhatunk mintegy 30%-ban magyar zenéket. Ezután a Petőfi és a Juventus Rádió jön a maga kb. 20—20%-ával. A többi rádió esetében ez az arány csak rosszabb képet mutat.

Érdekes kérdés lehet, hogy a Danubius és a Sláger Rádió miért játszik nagyobb arányban magyar zenét, mint maga a közszolgálati MR2, vagyis a Petőfi Rádió? Ezt látva kicsit más megvilágításba kerül minden, hiszen ha a Magyar Rádióban csupán az adás 20%-ában hallhatunk magyar zenét, akkor hogyan várhatnánk el a többi kereskedelmi állomástól, hogy ennél nagyobb arányban tűzze műsorára a hazai kedvenceket?

A MAHASZ honlapján még hozzáférhetünk a rádiós Top 40 játszási listához, amely *„országos, regionális és helyi rádiók leggyakrabban játszott felvételeiből áll össze, a hallgatottság szerinti súlyozásos módszerrel összesítve”*¹⁰. Ezen a listán mindössze 2 magyar számot találunk. Megállapíthatjuk ezek alapján, hogy nem jobb az arány egyik rádió esetében sem. A magyar számok jövője szempontjából a jelenlegi helyzet elég elkésztető képet fest. Mindenképpen szükség van valamilyen lépésre, hiszen ilyen körülmények között nem éri meg Magyarországon énekesi pályára lépni, zenekart alapítani, mert nem lehet vele megfelelő mértékben érvényesülni.

Különböző zenei stílusok megjelenése a magyar rádiókban

A legtöbb rádióban az uralkodó zenei stílus a pop, a rock, illetve a diszkó. Elmondhatjuk, hogy a populáris zenei stílusok uralják a legtöbb rádió zenei arculatát, és a többi,

¹⁰ http://www.mahasz.hu/m/?menu=slagerlistak&menu2=radios_top_40

kevésbé népszerű zenei stílusnak sokkal kisebb esélye van érvényre jutni.

Vannak persze speciális rádiók, amelyek más zenei stílusokkal is foglalkoznak, mint a Jazzy (jazz) vagy a Bartók Rádió (klasszikus zene).

Élő és konzerv zene aránya a magyar rádiók műsorán

A magyar rádióadókon elhangzó zenék jelentős része konzerv zene, csupán elvétve találkozhatunk élő zenével.

Olykor egy-két koncertközvetítést meghallgathatunk a Bartók Rádióban, illetve előfordul, hogy egy-egy koncertfelvételt lejátszanak a rádiók, ha arra nagy a hallgatói „kereslet”, de alapvetően nem jellemző.

Hallgatói kör

Szinte minden rádió a fiatalabb korosztályt szeretné megcélozni, ahogy azt jól láthatjuk a Petőfi Rádió esetében is, hiszen stílust váltott csak azért, hogy közelebb kerülhessen a fiatalabb generációhoz. Fiatalos zenei stílus, fiatalos műsorvezetők, fiatalos műsorok... A legtöbb rádió a 20–35 éves korosztályt szeretné megközelíteni.

Ez alól kivételt képez a Kossuth és a Bartók Rádió, mivel ők megmaradtak hagyományos stílusuknál, és a többi rádióhoz képest az idősebb korosztály felé közelednek.

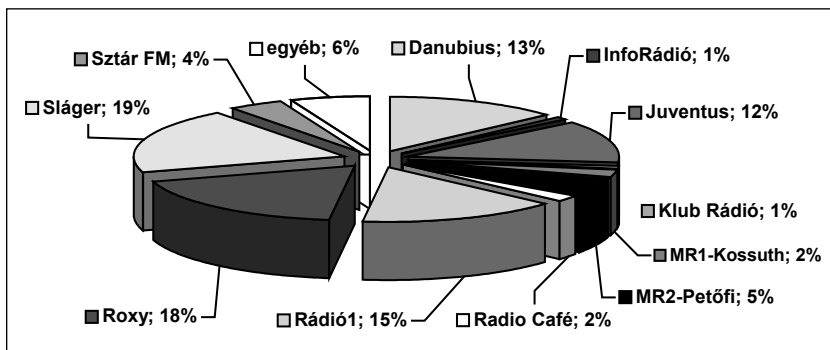
Hallgatottság

Ahogy azt az utolsó ábrán láthatjuk, Magyarországon — hallgatottsági adataik alapján — a legnépszerűbb rádiók

a Sláger, Danubius, Juventus, Roxy, Rádió 1. Ezek a rádiók főleg a mainstream irányzatot követik, jórészt popzenét játszanak, és egytől egyig a fiatal korosztályra koncentrálnak. Talán valahol e tényezőkben rejlik ezen rádióállomások oly nagy sikerének, népszerűségének a kulcsa.

A különböző rádiók hallgatottsága
15 év feletti lakosság körében:

Forrásjegyzék

http://www.roxy.hu/index_964.php

<http://vg.hu/index.php?apps=cikk&cikk=162475>

<http://danubius.hu/radio/46756>

<http://danubius.hu/radio/46756>

<http://danubius.hu/radio/46756>

http://hu.wikipedia.org/wiki/SI%C3%A1ger_%C3%A1di%C3%B3

<http://www.mr2.hu/>

http://hu.wikipedia.org/wiki/MR2-Pet%C5%91fi_%C3%A1di%C3%B3

<http://www.jazzy.hu/A-radiorol/index.php>

<http://www.music.hu/news.php?cikk=1854>

<http://www.mediainfo.hu/hirek/article.php?id=12846>
<http://radiosite.hu/>
<http://www.juventus.hu/>
<http://www.slagerradio.hu/>
<http://radiocafe.hu/>
<http://www.gazdasagiradio.hu/>
<http://www.szondaipsos.hu>
http://www.mahasz.hu/m/?menu=slagerlistak&menu2=radios_top_40
http://www.mr2.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=3910&Itemid=57

A magyar zene belföldi játszottságának erősítése
— Kvóták és más lehetőségek — Az Artisjus Magyar
Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület munkája, 2007.
szeptember 21.

UDVARDI RAMÓNA

A zene helye és szerepe a televízióban

Budapest, 2009. március

Bevezetés

Dolgozatomban a zene helyét és szerepét vizsgálom a legszélesebb körben elterjedt médiumban, a televízióban. Többek között arra keresem a választ, vajon milyen arányban sugároznak a csatornák zenés műsorokat? Ezek mekkora hányada magyar? Milyen műfaji megoszlás jellemzi őket? Milyen az élő és a konzerv zene aránya? Változást eredményezne-e egy 40%-os magyar zenei kvóta bevezetése a magyar csatornák zenés műsorainak műsorszerkeztében? Milyen tendenciák figyelhetők meg a zenei műsorok sugárzásában? Hogyan alakult az elmúlt években a magyar zenecsatornák nézettsége?

Kutatásom során a teljes lakosság körében legmagasabb közönségarányt elérő, „vezető” csatornákat (m1, m2, RTL Klub, TV2, Viasat3), a hazai zenecsatornákat (VIVA, MTV Hungary), továbbá a határon túli magyar lakosság körében legnépszerűbb magyar nyelvű csatornát, a DUNA TV-t vettem górcső alá. Elemzéseimhez főleg az AGB Nielsen Média kutató Kft. adatait, illetve személyes megfigyeléseimet és számításaimat vettem alapul.

A hatályos magyar médiatörvény

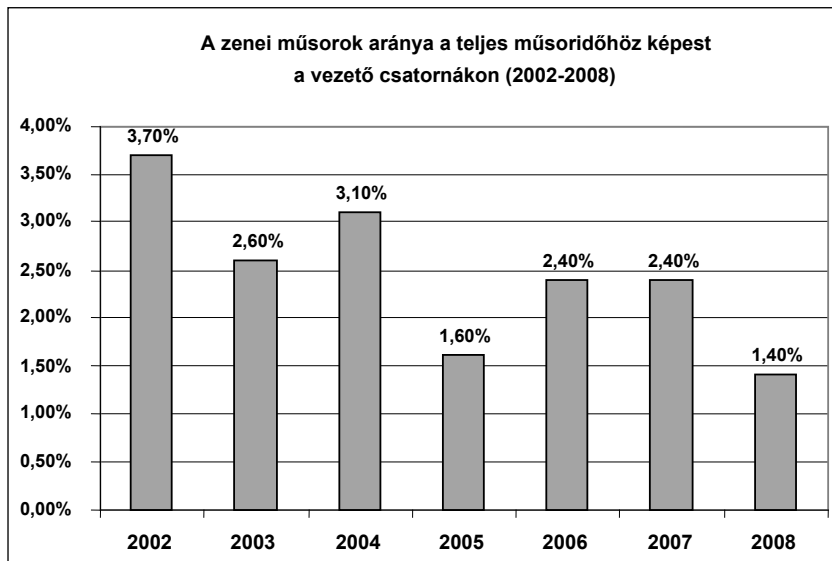
A mai, 1996-ban érvénybe léptetett magyar médiatörvény előírja, hogy a zenei műsorokat is sugárzó rádiók zene-számokból szerkesztett évi műsoridejének legalább 15%-át magyarországi gyártású zenei műsorszámokból kell szerkeszteni, ez azonban nem jelenti azt, hogy ezeknek a műsoroknak csak hazai előadókat kellene felvonultatnia. Lényegében csak a műsor gyártási helyénél alkalmazza a megkötést, tartalmánál azonban nem. Éppen ezért ez a megkötés nem egyenértékű egy zenei kvóta felállításával, amit már az Európai Unió több országa (pl. Belgium, Bulgária, Észtország, Lettország, Franciaország, Portugália) is médiapolitikájába foglalt.

A televíziózás kapcsán hasonló helyzettel állunk szemben, hiszen itt sincs érvényben semmiféle rendelkezés a magyar zene arányát illetően, csupán a teljes műsoridőre írja elő a hazai készítésű műsorok minimum 15 %-os megjelenítését. Ugyanakkor általános tendenciának tűnik, hogy miközben egyre több tematikus csatorna kezdi megadását a régióban, kezdenek eltűnni a zenei műsorok a vezető tévécsatornák műsorkínálatából. Vizsgáljuk meg, mi a helyzet a hazai vezető csatornák és a hazai zenecsatornák háza táján!

A zenei műsorok és a teljes műsorkínálat

A vezető csatornák

Az AGB Nielsen 2008. márciusi, 2001—2008-as időszakot vizsgáló tanulmányából kiderül, hogy a zenei műsorok aránya csökkenő tendenciát mutat az összes csatorna teljes műsorkínálatában. A vizsgált 6 csatornán abszolút számuk körülbelül 2006 óta évi 200 körül stagnál, ám egyfajta relatív csökkenést figyelhetünk meg a vezető csatornák teljes műsorkínálatában, hiszen az egyes csatornák egyre többféle műsort sugároznak. Ezt mutatják a százalékos adatok, amelyekből kiderül, hogy míg 2001-ben 3,7%-os volt a zenei műsorok aránya a teljes műsorkínálathoz képest, addig

ez az adat 2002-től 2008-ig 3,7%, 2,6%, 3,1%, 1,6%, 2,4%, 2,4%, 1,4% volt a hat általam vizsgált vezető csatornán.

A. részletes elemzéshez azonban elengedhetetlen hogy az egyes csatornákat külön-külön is megvizsgáljuk..

A közszolgálati televíziók

m1

Az m1 csatorna¹ nézettsége 2008-ban 5—6% körül mozgott a 18—49 éves korosztálynál, a teljes lakosságra nézve pedig nagyjából 10%-os volt. Az AGB Nielsen² 2008-as adatai szerint az m1 műsorkínálatának 4,2%-át tették ki a zenei műsorok. Ez kiemelkedő adatnak számít még a közszolgálati adók között is. Mivel a 2009-es évről még nem találtam hasonló adatokat, ezért saját kutatást végeztem 2009 első negyedévére.

Statisztikám alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a csatorna az előző évhez képest árnyalatnyival kevesebb zenei műsort sugároz, ez mintegy 3,6%-ot jelent a teljes műsoridőhöz³ képest. A csatornán futó zenés műsorok 23,5%-át a fő műsoridőben,⁴ 39,1%-át napközben, 37,4%-át pedig az éjjeli órákban, éjfél után tűzi műsorra. A magyar zene aránya az m1-nél eléri a Bródy János nyilatkozatában megfogalmazott⁵ 40%-ot. Számításaim alapján 42% a magyar és 58% a külföldi zene megjelenési aránya a műsorszámok összességét tekintve. A műfaji megosz-

¹ A zenecsatornától való könnyebb megkülönböztetés céljából használom a m1 nevet.

² http://www.ortt.hu/elemezések/20/25/1234202108musorstruktura2008_20090209.pdf

³ Számításaimban a teljes műsoridő nem tartalmazza a reklámokat, műsorajánlókat és a „nem műsorokat”.

⁴ A médiatörvény szerint ez a 18.00–21.00-ig terjedő időintervallumra értelmezhető.

⁵ <http://www.nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1146262>

lást tekintve a popzene uralmát figyelhetjük meg, csaknem 36%-os aránnyal. Utána a rock és a jazz következik kb. 16% és 12%-kal. Őket követi a többi megjelenő zenei műfaj; az alternatív 10,5%-os, az elektronikus zene 8%-os, a világzene 7%-os, a klasszikus zene 6%-os, a metál 1,4%-os, a nóta 1,2%-os, a latin 0,8%-os, a techno 0,8%-os, a népzene pedig 0,4%-os aránnyal.

Ezek közül a nóta és a népzene szinte kizárólagosan magyar. A popzene 67%-a, a világzene 43%-a, a rock 42%-a, a jazz 26%-a, az elektronikus 17%-a, az alternatív 16%-a hazai muzsika. A vizsgált időszakban azonban a hazai klasszikus, latin, metál, techno zenei műfajok egyetlen képviselőjével sem találkoztam a csatorna zenei kínálatában.

A csatorna által sugárzott élő zene mennyiségét biztónak tartom, a vizsgált időszakban ugyanis a koncertközvetítések és koncertfelvételek aránya 44,7%-os volt a zenés műsorok összidejéhez képest.

Meg kell említenünk, hogy az m1 zenés műsorai között vannak folytatásos, illetve különböző jeles alkalmakhoz fűződő zenei műsorok. Lássuk a folytatásos műsorokat, amelyek a zenés műsorok 69%-át adták az általam vizsgált időszakban!

Folytatásos zenés műsorok:⁶

Popsziget. A csatorna korábban vásárolta ezt az ír zenés dokumentumfilm-sorozatot, amely a fiatalok körében legkedveltebb külföldi zenekarokról mutatott be egy-egy összefoglalást. A műsorban előforduló műfajok megoszlását tekintve a popzene 31%-ban, a rock 28%-ban, az alternatív 23%-ban, az elektronikus zene 13%-ban, a techno és a latin

⁶ Legfőbb adatforrásom az Animare online tévéújság archív tévéműsor-keresője volt.

zene pedig 3—3%-ban jelenik meg. A sorozat harminckilenc, egyenként 30 perces részből állt, amelyeket minden hétköznapon kora délután vetített az m1. Ez a műsor tette ki a csatorna által sugárzott zenés műsorok idejének 33%-át.

mtv HANGERŐ. A csatorna saját készítésű műsora a magyar könnyűzenei élet jeles alakjaival. Hetente egyszer, hétfőn kerül képernyőre, egyórás műsoridővel, jellemzően a pop—rock—alternatív irányvonalat követve. Az m1 zenei műsorainak mintegy 17%-át ez a műsor képezi.

Koncertek az A38 hajón. A színvonalas zenei palettájú A38 hajó koncertjeinek felvételeit is sugározza a csatorna, 18%-os részesedéssel a zenei műsorokból. A fellépők 15%-a magyar, 85%-uk a világ más részeiről érkezik hazánkba. A zenei műfajok megoszlását tekintve 39% a jazz, 23% az elektronikus és a világzene, 8%-os az alternatív és a metál.

Broadway — Az amerikai musical. Hatrészes, márciusban indult sorozat, amely a Broadway történetét mutatja be. Főként a jazz zene uralmát figyelhetjük meg a műsorban.

m2

A csatorna nézettsége az elmúlt időszakban stagnálni látszik, 1,5—2% körül ingadozik már legalább 2007 óta. A 18—49-es korosztály csekélyebb figyelmet szentel a csatornának. 2008 első negyedévében a zenei műsorok aránya 2,7% volt, 2009 azonos periódusára az általam kiszámolt érték 1,8%, tehát csaknem egy százalékpontos romlást realizálhatunk. A zenei műsorok nagy részét, mintegy 43%-át az éjjeli órákban, 23 óra után és hajnalban sugározza a csatorna. Napközben a zenés műsorok 21,5%-át nézhetjük, fő műsoridőben pedig 35,5%-ukkal találkozhatunk. Ez utóbbi biztató adatnak tűnhet, de a helyzet átlátásához hozzátartozik, hogy ezek a műsorok a fő műsoridőben kezdődnek ugyan, de az éjjeli órákba nyúlnak.

A külföldi és a magyar zene aránya kedvezőbb, mint a testvér-csatornánál: 52,4%—47,6% a hazai műsorok javára. A műfaji megoszlás láthatóan tudatosan eltér az m1 profiljától. Túlnyomórészt, 56%-ban klasszikus zenét sugároz a csatorna, a rockzene aránya 21%, a popzene csak harmadik a sorban 9%-kal. Őket követi a jazz 5%-kal, a világzene 3%-kal, az alternatív és a népzene 2,5—2,5%-kal, a nóta pedig 1%-kal. Egyéb műfajok nem jelentek meg szignifikánsan az általam vizsgált időszakban. Zenei kínálatában a jazz 20%-a, a klasszikus zene 25%-a, a nóta 100%-a, a popzene 94%-a, a népzene, az alternatív és a rockzene 100%-a, míg a világzene 43%-a magyar eredetű.

Az m2 szintén sugároz koncertfelvételeket, komoly- és könnyűzenét egyaránt. Arányuk azonban nem olyan magas, mint az m1, illetve — ahogy azt majd látni fogjuk — a Duna TV estében, csupán 11,3%-os. De a koncertműsorok között szintén vannak folytatásos műsorok. Az m2-nél is leginkább a folytatásos és az állandó műsorok adják a zenés produkciók gerincét.

Folytatásos és állandó zenés műsorok:

Kis esti zene. A csatorna zenés műsorainak 28%-át adja, jórészt klasszikus műveket felvonultatva, kizárólag az éjjeli órákban.

Zenelánc. Komoly- és könnyűzenei betétek, a zenés műsorok összidejének alig 1%-át kitöltő, inkább külföldi zenét játszó pár perces blokkok.

Rocklexikon. A hazai rockzene ikonjait bemutató 12 részes sorozat leginkább archív felvételekkel örvendezteti meg a zenekedvelőket. A csatornán jelenleg futó zenei műsorok 14%-át adja.

Nyitott stúdió. Jórészt magyar és külföldi népzenei, illetve világzenei darabokat bemutató, negyedórás

részekből álló sorozat. Aránya a csatorna zenés műsorain belül kb. 4%.

Út a zenéhez. A hatrészes műsorban Bogányi Gergely zongorázik és beszél a számára fontos és kedves zeneművekről. Nem műelemzéseket hallunk, hanem személyes gondolatokat, amelyek elindíthatják a zenehallgatókat — elsősorban a fiatalokat, de minden érdeklődőt — a klasszikus zene befogadása és szeretete felé. Az m2-es zenei műsorok 14%-a.

Egymillió fontos hangjegy. A 70-es, 80-as évek kedvelt zenei sorozatának ismétlése. A zenés műsorok műsoridejének kb. 6%-a.

Blues — Jazz Fusion. A tavalyi paksi blues fesztivál koncertfelvételeit hatrészes sorozatban mutatja be a csatorna. A zenei műsorok 6%-a.

Duna TV

Bár nem tekinthető esélyes versenyzőnek a nézők kegyeiért folyó, vezető csatornák között zajló harcban, de — mint említettem — a határon túli magyarság körében ez az egyik legnépszerűbb magyar nyelvű adó, ezért nem hagyhattam ki az elemzésemből. Bár pontos adatot nem találtam arra vonatkozólag, hogy a magyar anyanyelvűek hány százalékát ülteti képernyő elé a Duna TV, tavaly a Magyarországon élők körében csupán 0,7%-os közönségarányt tudott elérni, és ugyanezt tapasztalhatjuk 2009 első hónapjaiban is.

A zenés műsorok aránya a tavalyi adatok szerint 3,8% körül mozog a teljes műsoridőhöz képest. Az általam vizsgált időszakban ez az arány 4,1% volt, tehát a Duna Televíziónál sem látunk lényeges műsorpolitikai változtatást a zenei műsorok tekintetében. Mivel azonban a csatorna

deklaráltan a határon túli magyarok televíziója,⁷ magyar értékeket próbál közvetíteni. Éppen ezért nem meglepő, hogy a magyar zene 94,5%-os, a külföldi pedig 5,5%-os arányban szólal meg a csatorna zenés műsoraiban. A zenés műsorok 62%-át azonban éjjel, 35%-át napközben, és alig 3%-át sugározzák fő műsoridőben. Itt is megfigyelhető tehát, hogy a csatorna a holtidőt zenés műsorokkal tölti ki.

A műfaji megoszlást tekintve több újszerű adattal szembesültem. A legnagyobb arányban a nóta képviseltette magát, 59%-kal. Ez az adat valószínűleg a magyarság értékeinek közvetítésével függhet össze, amely a csatorna egyik fő célja. Második helyen a klasszikus zene szerepel 12%-kal, míg a harmadik hely a népzeneé kb. 7%-kal. A rockzene is hangsúlyos szerepet kap, 6%-os a megjelenése az összes zenei műsor kínálatában. Őt követi az alternatív zene, a világzene és a jazz körülbelül 4–4%-kal, a metál 2%-kal, az elektronikus és a popzene közel 1–1%-kal. Számomra az volt a legmeglepőbb, hogy a popzene milyen alacsony arányban jelent meg. A számokhoz azonban hozzá kell tenni, hogy valószínűleg torzítottak, mivel a csatornának kevés állandó, illetve folytatásos műsora van. Hazai viszonylatban ugyanakkor sok koncertet közvetít, és mivel ezek gyakran 100–120 percet tesznek ki, egyetlen műsor is jelentősen módosíthatja az arányt. Így már érthető, miért lehetséges, hogy egy műfaj látszólag túl nagy súllyal szerepel a megoszlásban. A koncertek aránya ebben az időszakban 24% volt az összes zenei műsorra vetítve. Ezek mindegyike magyar zenészek produkciója volt (pl. Edda, Tankcsapda, Harcsa Veronika).

⁷ <http://www.klikkbank.hu/teve/20070208erdelyben.html>

Folytatásos és állandó zenés műsorok:

Kortársaim. Selmeczi György műsora, amelyben kortárs zeneszerzőket mutat be, inkább a komolyzene kedvelőinek szól. A zenés műsorok kb. 3%-át adja.

Chaplin szereti a zenét. 21 részes, leginkább a hazai jazz képviselőinek egy részét bemutató sorozat. A zenei műsorok 3%-a.

Élő népzene. A sorozat keretében népzenei dallamok csendülnek fel, adásonként más-más együttesek, népdalénekesek előadásában. A zenés műsorok összműsoridejének 6%-át adja.

Pengető. A mai fiatalok körében legnépszerűbbnek tekinthető zenekarok A38-as koncertjeit tekinthetjük meg a sorozatban. A vizsgált időszakban az Anima Sound System, a Heaven Street Seven, az Amorf Ördögök, a Kispál és a Borz, az Európa Kiadó és a Kistehén tánczenekar koncertjeit láthattuk, tehát túlsúlyban voltak az alternatív zenét játszó bandák. A zenei műsorok 6%-át adja.

Kívánságkosár. A kosárban minden megtalálható, amivel a nézők a Duna TV-hez fordulhatnak: zenés kívánságok és üzenetek, információk és érdekességek határtalanul, nézőtől nézőig. A zenei műsorok 57%-a.

A kereskedelmi csatornák

Sajnos a vezető kereskedelmi csatornákról egyöntetűen elmondható, hogy nem tűznek gyakran műsorukra zenei produkciókat, kivéve, ha rekord nézettséget várnak el az adott műsortól. Vizsgáljuk meg a három legnézettebb kereskedelmi csatornát e tekintetben!

RTL Klub

Az RTL Klub a minél magasabb nézettségi adatokért folyó harcban évek óta fej fej mellett halad a másik „óriással”, a TV2-vel, ám az utóbbi időben folyamatosan felülkerekedni látszik ellenfelével szemben. A közönségarány több mint 30%-át⁸ birtokolja. Zenei műsorokat egyáltalán nem sugároz, de műsorszámokat igen. Reggeli műsorában rendszeresen muzsikálnak pop-rock együttesek, ráadásul ott a stúdióban, élőben. Egyes magazinműsorokban is gyakran csendülnek fel popszámok

A vizsgált időszakban egyetlen tisztán zenei műsort találtam: egy 2006-os Madonna-koncertfelvételt, amit a hajnali órákban sugároztak, ugyanakkor a maga 150 percével nem hasít ki magának 1%-os arányt sem a teljes műsoridőből. (Ez egyben azt jelenti, hogy 100%-os a külföldi zene aránya a csatornán sugárzott zenés műsorokban.) Ám mivel ez mégsem szignifikáns, a zenés műsorok arányát a csatornán 0%-nak tekintem. Ezt lényegében úgy is értelmezhetjük, hogy a csatorna műsorkínálata nagyban tükrözi a magyar közízlést: a mai magyar nézőközönség jobban

⁸ Forrás: AGB Nielsen.

preferálja a sorozatokat, talkshow-kat, valóságshow-kat, mozifilmeket a kulturális és ismeretterjesztő műsorokkal szemben. Aki más műsortípusokra vágyik, az úgyis megtalálja a kedvére valót a különböző tematikus csatornákon.

Éppen ezért nem gondolnám, hogy az RTL Klubot, csak azért, mert a közönségarány harmadát birtokolja, felelőssé lehetne tenni a zenei műsorok alacsony hányadáért. Nem gondolom, hogy ha létezne bármilyen előírás arra vonatkozólag, hogy sugározzanak zenés műsorokat, az emberek fogékonyabbak lennének rájuk.

TV2

A TV2 jelenleg a közönségarány körülbelül negyedét birtokolja.⁹ Témámat tekintve a csatorna esetében ideai adatokra nem támaszkodhattam, hiszen jelenlegi műsoridejének 0%-át alkotják a zenei műsorok. Pedig a csatorna 2008-ban immár negyedik szériáját sugározta a *Megasztár* című műsorának, ami gyakorlatilag az egyetlen élő zenés műsor volt a kereskedelmi csatornák összkínálatából. Magas nézettsége azt mutatja, hogy a csatorna ügyesen használta ki az emberek szenzációigényét. A tehetségkutató show-műsor köntösébe öltöztetett zenei produkció sokkal jobban eladható, mint kulturális műsorként feltüntetve. Ezt bizonyítja, hogy a műsor a teljes lakosság csaknem 30%-át ültette képernyő elé hétről hétre.

Másik zenés műsora, a *Popdaráló* felkarolása érdekében a csatorna megpróbálta meglovagolni a *Megasztár* népszerűségét: a főműsor kettévágásával beillesztette a *Popdarálót* a *Megasztár* szünetébe, remélve, hogy a *Popdaráló* is hasonló nézettségi adatokat produkál. Több-kevesebb

⁹ Forrás: AGB Nielsen.

sikerrel ezt teljesítette is.¹⁰ Ekkor a csatorna zenei műsorainak aránya elérte a 0,3%-ot. Míg a *Popdaráló*ban szinte kizárólag hazai popzenék csendültek fel, a *Megasztár* csaknem minden stílust felvonultatott a különböző karakterű, különböző zenei stílusokat preferáló versenyzőknek köszönhetően. Így a műsor zenei műfajok tekintetében sokkal változatosabb lett az előző sorozatokhoz képest.

Viasat3

A csatorna, amely tipikusan a feltörekvő középmezőnyű csatornákhöz tartozik, fő profiljának megfelelően jórészt sorozatokat, valóság-show-kat és mozifilmeket sugároz. Eddigi pályafutása során talán még egyetlen zenei műsort sem vetített.

Viszonylag magas 5—6% körüli nézettségi arányát főképp sorozatainak köszönheti. Leginkább a fiatalok és középkorúak körében népszerű, a 18—49 éves korosztályban 6,2%-os közönségarányt tudhat magáénak.

¹⁰ <http://zene.hu/cikkek/cikk.php?id=15209>

Magyar zenecsatornák

Az AGB Nielsen 2009. februári, nézettségi trendeket elemző összefoglalója¹¹ alapján a hazai zenecsatornák a feltörekvő csatornák közé tartoznak, amelyek nemcsak napi átlagos elérésüket, hanem az egy nézőre jutó nézett időt is növelni tudták az elmúlt két évben. A tematikus csatornák kezdenek egyre nagyobb teret nyerni a nagy, vezető csatornák nézettségi adatainak rovására. A többi feltörekvő tévécsatorna számára kedvező körülmény, hogy egymás közti versenyük éллоvasa, a Viasat több kábelszolgáltató palettájáról is lekerül, mert csaknem duplájára emelte a műsordíjait.

1997-től csaknem egy évtizedig versenytárs nélkül működött az első magyar zenei televízió, amely megalakulásakor a Z+ névre hallgatott. A csatornát 2001 februárjában vette meg a német VIVA Media AG, ekkor történt az első névváltoztatás: a csatorna új köntösbe bújva Viva+ néven futott egészen 2003-ig, amikor is „elhagyta” a neve mögötti pluszt.¹² A Music TV magyar nyelvű adása 2007 októberében indult el, egyre növekvő nézettséget produkálva. Az MTV Hungary és a VIVA esetében egyfajta belső harcnak lehetünk szemtanúi, hiszen a két csatornát egyazon cég működteti. A küzdelem persze nem olyan éles a két csatorna között, és a felmérések azt mutatják, hogy az MTV nem a VIVA rovására ér el javuló eredményeket a közönségarány tekintetében.

Ez valószínűleg a két csatorna eltérő profiljának tulaj-

¹¹ http://cs.agbnmr.com/Uploads/Hungary/Nezettségi_trendek_2007-2008.pdf

¹² <http://hu.wikipedia.org/wiki/VIVA>

donítható. Az MTV a nemzetközi trendeket követi, míg a VIVA megőrizte „magyar” jellegét, híven régi szlogen-jéhez („A magyar zenetévé”). Célcsoportjukat tekintve is eltéréseket tapasztalunk. Míg a VIVA deklaráltan a 13—24 éves lányokat célozza meg, az MTV a 15—29 éves fiúkra fókuszál. A VIVA műsorpolitikáját figyelve megállapítható, hogy körülbelül 40% a magyar zene aránya a teljes zenei kínálatához képest, míg az MTV még nagyobb arányban sugároz külföldi zenétet. Fontos azonban megjegyezni, hogy a Vivánál a 40%-os hazai zene aránya csak egyfajta tervszám. Pontos adatokat sajnos nem találtam sem az MTV-n, sem a Viván sugárzott hazai és külföldi zenék arányáról. Arról sem álltak rendelkezésemre számadatok, hogy mi a zene helyzete a műfaji megoszlások tekintetében. A felvonultatott műfajokat tekintve azonban annyi mindenképp elmondható, hogy a VIVA a magyar közízlést reprezentálja. A főbb irányzatok közül a pop, a rock és az r’n’b kap hangsúlyos szerepet, de éjjeli műsoraiban az elektronikus zene is teret kap. Repertoárjában jellemzően fő szempont a „slágergyanús”-ság. Az MTV a kevésbé mainstreames irányzatokra fókuszál, mint például az alternatív vagy a hiphop. A zenecsatornák tekintetében is beszélhetünk tehát egyfajta specializációról.

Viva TV

Mint már említettem, a zenecsatornák a feltörekvő kicsik közé sorolhatók, ám ennek ellentmond az a tény, hogy a csatorna a közönségarány 0,4%-át birtokolta a múlt évben, a 2009-es friss adatok szerint pedig ez az arány most csak 0,3% körül van.

A csatorna műsorstruktúráját tekintve két sémára, hétköznapi és hétvégi felépítésre bontható. Hétköznapokon a saját gyártású szórakoztató műsoroké a főszerep. Fő

műsoridőben a csatorna hétköznaponként kizárólag ezeket, illetve egyéb, a Music TV-től megvásárolt szórakoztató valóságshow-kat sugároz. Az előbbieket olyan szórakoztató műsorok, amelyekben legfeljebb egy-egy videoklip tűnik fel, mégsem mondható, hogy a műsor gerincét a zene képezné. Érdekes, hogy a csatorna önmagát zenecsatornánaként definiálja, mégsem sugároz jelentős mennyiségű zenét napközben és fő műsoridőben.

Hétköznapokon a zenés műsornak tekinthető programok azonban mégis a napi műsoridő 60%-át adják. Azonban fontos megjegyezni, hogy ez leginkább szünetmentes adásuknak köszönhető, hiszen éjfél-től csaknem reggel 9-ig, a *Mixer* és az *Ébredj velem!* című műsorok keretében a csatorna lényegében jukebox jellegűt ölt, és kizárólag videoklipeket sugároz. Tehát a zenei műsorokat inkább holtidőben vetíti. Szombaton a zenei műsorok aránya 83% a teljes műsoridőhöz képest, vasárnap pedig kizárólag zenei műsorszámokat sugároz a csatorna. Így összességében elmondható, hogy a zenés műsorok aránya a teljes műsoridőhöz képest körülbelül 69%.

A csatornán a konzerv zene uralkodik, az idei évben még egyetlen koncertet sem sugároztak. A tavalyi évre vonatkozólag sem találtam adatot bármiféle koncertfelvétel vetítésére. Egyetlen koncertszerű műsoruk a minden évben megrendezésre kerülő Viva Comet Díjátadó Gála, ám ennek mintegy 120 perces műsorideje csupán 0,02%-a az összműsoridőnek.

MTV (Music Television Hungary)

A magyar MTV nem igazán váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Nézői több fórumon is sérelmeznek, hogy a csatorna alig sugároz zenés műsorokat. Akkor mégis mivel töltik ki a szintén szünetmentes adásidőt? A Music Television által

sugárzott, többnyire saját készítésű műsoraival (amelyek inkább foglalkoznak a sztárok életével, mint a zenéjükkel), továbbá fiataloknak készült sorozatokkal (pl. Laguna Beach, South Park).

A klipes spotokat nem számítva a csatorna zenés műsorainak aránya hétköznaponként 33% az egész műsoridőhöz képest. Hétfvégén a szerkesztők azonban igyekeznek több zenével kedveskedni a nézőknek, szombaton ez az arány mintegy 54%-os, míg vasárnap 42%. Így összességében elmondható, hogy a zenés műsorok aránya a teljes heti műsoridőben 37,5%. Ennek azonban csak mintegy 2,5%-át sugározzák fő műsoridőben.

Koncertek tekintetében viszont itt sokkal rózsásabb a helyzet, mint a Viván. Már az idei évben is sugároztak koncertet, igaz kétszer ugyanazt a Tankcsapda-koncertet. Visszakerestem a tavalyi adatokat is: a csatorna 7 alkalommal sugározott koncertfelvételt. Azonban összesen 3 koncertről van szó, és ismétléseikről. A csatorna mellett szól viszont, hogy ezek kivétel nélkül magyar koncertfilmek voltak (Tankcsapda, LGT, Neoton). Persze a koncertfelvételek aránya még így is csak körülbelül 0,2% a zenés műsorokon belül.

Konklúzió

Számításaim alapján arra a következtetésre jutottam, hogy egy nemzeti zenei kvótát bevezető rendelkezés nem lenne hatással a televíziózás terén. Mindegyik vezető tévécsatorna zenés műsorainak kínálata elérte, sőt meghaladta a kitűzött, 40%-os arányt. A műfaji felhozatalt is kellően differenciálnak tekintem. Mindenki megtalálhatja a saját ízlésének való zenét, csak a megfelelő helyen kell keresnie.

Egyetlen aggasztó körülménynek azt tekintem, hogy — ahogy azt fentebb láttuk — a vezető csatornák műsorkínálatából kezdenek kikopni (ha eddig még nem tűntek el) a zenei műsorok. De az új médiatörvény akár erre a problémára is megoldást nyújthat.

RÓZSÁS TÍMEA

Zene az elektronikus médiában

Budapest, 2009. március

Bevezetés

Mai világunkban a számítógép, az internet és az elektronikus média mindennapi életünk részévé vált. Szépen lassan áttér minden „internet alapúvá”, „netes elérhetőségűvé”, és a postai levelezés, boltban vásárlás, hagyományos rádió- vagy CD-hallgatás is annyira háttérbe szorul, mint a szalagos kazetta, amely már több mint 10 éve csak díszként hever a polcomon. Megkerülhetetlen tehát a zenészek számára is e terület pontos ismerete, hiszen a zenevilág jövője függhet tőle.

Dolgozatom célja, hogy egy olyan átfogó képet nyújtson az elektronikus médiáról a zene területén, amibe a lehető legtöbb zenei műfaj belefoglaltatik. A zenei műfajokról összefoglaló felsorolást nagyon nehezen találtam. Jelen esetben az alábbi, általam legnagyobbak definiált műfajokkal fogok foglalkozni:

- a) pop
- b) hiphop/rap
- c) „elektronikus zene” (techno, house, trance stb.)
- d) rock/metal/alternatív/underground
- e) klasszikus/jazz

A műfajokra vonatkozóan részletesebb listát (melyet helyszűke miatt most nem közlök) a Wikipedia [2009] oldalán találtam.

A dolgozat tehát a hazai internethez köthető zenehallgatás és zenei informálódás témakörét vizsgálja. Átfogó ismertetést kíván nyújtani ezekről a területekről elsősorban a zenéhez értő és zenével foglalkozó közönség számára. Főbb kérdéseim: Milyen közönséghez szól és kit ér el? Milyen típusú zene milyen arányban található meg ezeken

a portálokon? Milyen változások és tendenciák figyelhetők meg az utóbbi időben? Az egyéb portálokon megjelenő zenei információk mértéke, és jelentősége is szerepet kap. A dolgozat második részében a hazai legális zeneletöltés lehetőségeit vizsgálom, illetve ennek elterjedését, tendenciáit és jövőbeli lehetőségeit.

Hazai zenei portálok

Bár a *portál* szó sokak számára egyértelmű és érthető, mégis fontosnak tartom, hogy pár mondat erejéig foglalkozzam azzal, mit jelent valójában. Ez a nehezen megfogható fogalom korábban internetes kiindulópontot jelentett (Komócsi Péter: Magyar internetes portálok összehasonlítása [1999]), amely friss információkat, szolgáltatásokat nyújtott, s innen lehetett eljutni más oldalakra is. Mai értelemben annyiban változott a portálok jelentősége, hogy böngészésre kevésbé használják őket (értsd: más oldalak keresésére), ellenben igényes tartalommal rendelkeznek, és bőséges információt nyújtanak, s emiatt Komócsi [1999] szerint az idelátogatók hosszabb időre is megállnak a portálokon.

A zeneportálok zenészekről, dalokról, albumokról és koncertekről szólnak, ám egyre inkább megjelenik bennük az interaktivitás, a videók, fórumok, csevegőszobák is. Melyek azok a szempontok, amelyek alapján az egyes portálokat elemezni fogom?

1.) Milyen zenei műfajt, műfajokat sorakoztat fel, s azokat milyen arányban fejt ki? Mennyire és milyen területeken dominál egyik vagy másik műfaj? Kit szólít meg és milyen stílusban?

2.) Hogyan épül fel a portál tartalma (hírek, interjúk, kritikák, linkek, fórum/chat, hírlevél)?

3.) Van-e legális zenehallgatási lehetőség, azaz él-e az oldal a videó- vagy zenemegosztás legális formáival?

Azokat a portálokat állítom most előtérbe, amelyek nem egy speciális műfaj képviselői, hanem több műfajt is felvonultatnak.

Vegyes műfajú portálok (Pop)

Sokáig kerestem, végül nem találtam olyan portált, amely önmagában kizárólag popzenével foglalkozna, holott ez a legnépszerűbb zenei műfaj ma Magyarországon, a leghallgatottabb zenei rádiók többségében ilyen zenét játszanak. Kutatásom eredménytelensége valószínűleg annak tulajdonítható, hogy a vegyes műfajú portálokban elég hangsúlyos szerepet kap a popzene. Sarkítva ezt úgy is értelmezhetjük, hogy a „vegyes” műfaj valójában popzenét jelent, de a készítők ki szeretnék volna bővíteni a látogató célcsoportot, és így bevettek a honlapra más zenei műfajokat is, hogy azok hallgatóit odacsábítsák.

Ebben a fejezetben a Zene.hu és a Magyar Zenei Portál (továbbiakban: Music.hu) oldalak elemzéséről lesz szó, mint a két legnagyobb popzenei internetes portálról. A Music.hu 1996-ban indult az első magyar zenei portálként. A Music.hu [2009] szerint az oldal a magyar és külföldi zenei életbe nyújt betekintést, rendszerezett, naponta frissülő tartalommal. A rovatok között elsődleges a minél szélesebb körű zeneihír-szolgáltatás, emellett pletykák, riportok, CD- és DVD-ismertető, értékelések, játékok, fórum rovat és képeslapküldő található az oldalon. A Music.hu [2009a] felmérése szerint az oldal népszerűsége elindulása óta töretlen, az egyik leglátogatottabb magyarországi zenei oldalként hirdetik magukat. A Zene.hu ezzel szemben sokkal újabb, 2004-ben indult portál, amely az oldal állítása szerint *„az egyik leglátogatottabb független zenei oldal hazánkban”* (Zene.hu [2009a]). Ami a látogatottságot illeti, a Music.hu 2007-ben havonta 165 000 látogatóval rendelkezett (Music.hu [2009b]), míg a Zene.hu meglepően magas, 579 500 főnyi látogatót tudhatott magáénak egy hónapra 2008-ban (Zene.hu [2009b]). A fontosabb portálok látogatottsági adatait — azok saját mérései alapján — az összehasonlíthatóság kedvéért összegyűjtöttem az 1. táb-

látatba. Mivel nem egy független piacelemző cég készítette a felmérést, érdemes az eredményeket fenntartással kezelni.

1. táblázat: Egyes zenei portálok látogatottsági adatai

Portál	Látogatottsági adatok	
	Látogató (fő/hó)	Oldalletöltés (PI/hó)
music.hu	165 000	815 000
zene.hu	579 500	
fidelio.hu	106 750	366 000
beats.hu	41 000	301 000
hiphop.hu	121 057	
hzo.hu	235 000	

Forrás, adatok: Music.hu [2009b], Zene.hu [2009b], Fidelio [2009b], Beats.hu [2009b], Hiphop.hu[2009b], Hangszer és Zene Online [2009], (saját táblázat)

Mindkét portál célcsoportja a 15–25 év közötti korosztály. A Zene.hu „irodalmisságát” tekintve eltér a többi oldaltól — stílusa a bulvárhoz közelít, szenzációhajsza szavak, szófordulatok, mondatszerkezetek jellemzik: *botrány!, figyelem!, világszenzáció!, segélyfelhívás!, vigyázz!, örület várható, ...majdnem sírva fakadt, a zene.hu elsőként írta meg.*

A műfajt tekintve mindkét oldalon a pop dominál. A Music.hu-n azonban a különböző stílusoknak külön oldalakat szentelnek, amelyek a főoldal megkerülésével is elérhetők (house.music.hu, rock.music.hu, jazz.music.hu stb.). Mind-

két oldal (és jellemzően a legtöbb portál) tartalmaz friss és archivált hírösszefoglalókat, koncertek vagy egyéb események beszámolóját, interjúkat, újonnan megjelent albumok bemutatását, kritikáját, interjúkat az adott műfajhoz tartozó előadóval. A Music.hu oldalon megragadta a figyelmet néhány érdekesség, amely más oldalakra nem volt jellemző. Egyrészt ingyenes online képeslapküldő szolgáltatása van, ami azt jelenti, hogy amennyiben regisztrált olvasók vagyunk, elektronikus képeslapot küldhetünk barátunknak, képeslapként pedig kedvenc zenészt is elküldhetjük, ha találunk megfelelő képet. Másrészről *Linktár* címszó alatt egy elég jó csoportosítást találunk különböző, zenével kapcsolatos oldalakhoz tartozó linkekről. Harmadrészt nagyon érdekesnek tartom a *Zöldfül* cím alatt található ismertetőt, amely egy-egy újonnan alakuló vagy kevésbé ismert, feltörekvő zenekart mutat be, alakulási történettel, jellemzéssel és elérhetőséggel együtt. Ez jó lehetőséget jelent a fiatal zenekarok számára az ismertség felé.

Mindkét oldalon lehetőségünk van ingyenes zenehallgatásra. A Zene.hu oldal két linken keresztül is ajánl zenehallgatási lehetőséget: saját rádióját a radio.zene.hu oldalon keresztül is elérhetjük, s ott négy csatorna közül választhatunk: Rock, Best of SirOesh, World of Electro, Pannon. A felsorolt csatornák mellett az aktuálisan játszott zeneszám adatai is megjelennek, így téve könnyebbé a választást. Az aktuálisan hallgatott zeneszám mellé pedig (ha létezik) kapcsolódó cikkeket rendel hozzá a honlap, ami még érdekesebbé teszi a zenehallgatást. A Music.hu-n *Webrádió* néven nyílik lehetőség az oldal saját rádióinak, illetve közismert rádiók hallgatására is (meglepő, hogy ezek között nem található meg a fiatalok körében ma már igen népszerű MR2). A music.hu saját rádiói között stílus szerint válogathatunk, széles palettát kínál, mindenki megtalálhatja a neki tetsző stílust. Néhány beállításon és egy reklámon túljutva már hallgatható is a választott zenei műfaj egy re-

meke, amelyről azonban semmilyen információt nem tudunk meg a honlapon. A zenei műfajok között bátran váltogathatunk, a reklámot azonban minden váltás alkalmával végig kell hallgatnunk, ami hosszú távon elriasztja a hallgatókat.

Hasonló, több műfajt magába ölelő portálokat találunk még az interneten, ezek mélyrehatóbb tanulmányozására ennek a dolgozatnak a keretein belül nincs lehetőség, úgyhogy itt csak felsorolás szintjén említem meg azokat az oldalakat, amelyeket további böngészésre javaslok:

- <http://hallgass.hu/>
- <http://www.zeneforum.hu/>
- <http://www.zene.net/>
- <http://bmv.hu/>
- <http://www.mymusic.hu/>

A továbbiakban az egyes zenei műfajokra specializálódott portálokkal foglalkozom. Bár egy-egy műfajhoz számos ilyen portál is kapcsolódhat, elemzésemben mindegyik általam fontosnak tartott és a korábbi felsorolásban már említett műfajhoz egyetlen portált választottam ki elemzés céljából. A további, böngészésre érdemes oldalakat felsorolás szintjén meg fogom említeni.

Rap/hiphop

A két műfaj közül a hiphoppal foglalkozó magyar zenei portált, a hiphop.hu-t mutatom be, mivel ez Magyarország elsőszámú hiphop oldala. 1997 óta működik, kezdetben egyetemi szervereken keresztül, majd 2000-től a www.hiphop.hu címen található. A Hiphop.hu [2009b] szerint a portál célja, hogy a magyar hiphop-rajongókat megfelelően tájékoztassák az országban megrendezendő — lehetőleg összes — eseményről. Mindemeltt interjúkat, a stílus rö-

vid történetével foglalkozó írásokat, lemezkritikákat tartalmaz, valamint zeneletöltési lehetőséget is nyújt. Látogatóinak életkora 15—35 év közé tehető (Hiphop.hu [2009c]). A portál látogatottságát az 1. táblázat mutatja. Összehasonlítva a többi hasonló zenei oldal látogatóinak számával (1. táblázat), azt mondhatjuk, hogy nem sokkal marad el a Music.hu nézettségi adataitól, és kevéssel többen kíváncsiak erre a műfajra, mint a komolyzenét képviselő Fidelio.hu-ra. Látogatottságáról részletesebb adatokat a Függelék tartalmaz.

A portál felépítése (az eddig megismert portálokéhoz képest) elég kezdetleges, és mivel egy ingyenes internetes oldal működtetéséről van szó, ezért elég sok reklám is található rajta. A honlap nagy részén egyben találunk lemezkritikákat, jövőbeli események felsorolásszerű megjelenítését, illetve egyéb események, hírek és lemezek képes bemutatóját. Az oldalon található még eseménynaptár, „Shop”, azaz CD- és könyvvásárlási lehetőség, letölthető képek koncertekről és eseményekről, egy link a party.origo.hu oldalra, illetve lehetőség van regisztrálni a portál hírlevelére is. Alapvetően az az érzésem a portállal kapcsolatban, hogy annyira szűk réteg olvassa csak, hogy nem éri meg több energiát és pénzt befektetni egy igényesebb és tartalmasabb oldal létrehozásába. A portál legnagyobb meglepetése a hiphop.hu/tv link, amelyre kattintva az It's Rite Gála & Hiphop.hu Zenedíj '08 eseményen felvett riportokat, eseményeket nézhetjük meg jó minőségű videó formájában. Ehhez hasonló egyetlen más portálon sem található.

Az oldal nem rendelkezik saját rádióval vagy egyéb rádiókra mutató linkkel, 5 db zeneszámot lehet ingyen meghallgatni. Ennek az 5 számnak a kiválasztása tőlünk független.

„Elektronikus zene” (techno, house, trance stb.)

Ebben a műfajban két portálról lesz szó. Az egyik az „alternatív elektronikus zenét” képviselő *Machinemusic.hu*, a másik pedig a *Beats.hu* portál lesz. A *Machinemusic.hu* portálra jellemző az E/2. személy használata, azon kívül a szleng is megjelenik a *Szavazás* ponton a főoldalon, a „Bírnám, ha az oldalon több lenne a ...” kezdetű pontnál. A főoldalon rövid híreket, koncertek és egyéb események beszámolóit találjuk képpel megjelenítve. A többi portálhoz hasonlóan itt is jellemzőek a programajánlók és a lemezkritikák — amelyekből sok található az oldalon, azonban nagyon rövidek. A honlapon újdonságként megjelenik a zenekarokat röviden bemutató rész. Az oldalnak két pozitívumát tudom kiemelni. Az egyik a *Programajánló* rész, ahol kiszedik az összes következő program közül azokat, amelyek az adott héten kerülnek megrendezésre, és ezeket külön pont alatt mutatják, amivel átláthatóbbá teszik, és felkeltik a figyelmet is a közel eső programokra. A másik a *Média* pont, ahol együttesek képeit tölthetjük le nagy felbontásban, akár asztali háttérként való használatra. A portál készítőire jellemző, hogy igénylik a visszajelzést a honlapról, így egy egyszerű szavazással lehet a tudtukra adni véleményünket az oldal tartalmának minőségéről. A szavazás eredményeinek megtekintésekor azonban elszomorodhatunk annak láttán, hogy milyen kevés szavazat érkezett be eddig. Ez vagy a portál alacsony látogatottságát, vagy az olvasók csekély véleménynyilvánítási kedvét mutatja. Az oldal látogatottságára vonatkozó pontos vagy hozzávetőleges adatot sajnos nem találtam. A portálon nincs közvetlen zenehallgatási lehetőség, viszont egy link mutat kifelé a MySpace.com közösségi portálra, amelyen a *Machinemusic.hu* saját oldallal rendelkezik. Itt hallgathatjuk a zeneportál által összeválogatott számokat. Zene-

számok közti egyéni válogatásra ezen az oldalon nincs lehetőség.

A *Beats.hu* egy 2002 óta működő zenei portál, amely elsősorban az elektronikus zenei élettel foglalkozik. Híranyagával, programajánlójával, fotó- és videósorozataival, beszámolóival betekintést nyújt a hazai és a külföldi zenei élet trendjeibe, eseményeibe, valamint képfeltöltés, fórum és webchat oldal biztosítja a portál interaktivitását (Beats.hu [2009]). A portál ingyenes zenei, videó és képsorozat letöltéseket nyújt, híreit naponta frissíti, és hírlevéllel szolgál olvasói számára. Beats.hu [2009b] szerint „*A Beats.hu a zenei- és divattrendeket, partykat és rendezvényeket követő és abban aktívan résztvevő fiatalok és az ütemek portálja...*”.

A portál célcsoportja a 15 és 30 év közötti korosztály, az aktuális zenei-, divat- és technikai trendeket követő, rendszeresen szórakozó fiatalok, illetve akikre jellemző a televízió és a számítógép rendszeres használata (Beats.hu [2009b]). A portál a többi vizsgált oldalhoz képest viszonylag alacsony látogatottsággal rendelkezik (1. táblázat), ami mutatja a műfaj alacsony részesedését a zenei piacon.

Ebben a műfajban még böngészésre érdemes portál még:

- <http://www.trance.hu>

Rock/metal/alternatív/underground/punk

E műfajok zenei portáljai közül a legtöbb a műfajok közti árnyalt különbségeket is megtartja, és nem mindegyik oldal foglalkozik például a punkzenével. Olyan oldalt sem találtam, amelyik ezeket a stílusokat úgy csoportosítaná, hogy válogathassak a különböző stílusirányzatok között, hasonlóan egy „vegyes” formátumú oldalhoz. A portálok közül a r0ck.hu-t mutatom be röviden (r0ck.hu [2009]).

A portál hangulata tökéletesen illik a rockzenei műfaj

stílusához. A honlap a többi oldalhoz hasonlóan friss híreket és újonnan megjelent albumokat, koncertidőpontokat és múltbeli koncertbeszámolókat tartalmaz. Érdekes része a portálnak a *rongy* elnevezésű blokk, amelyen a készítőik által humorosnak ítélt videókat nézheti meg a látogató. A honlapon ugyanakkor több kérdésre szavazati lehetőség is nyílik. Az oldal érdekessége, hogy különböző koncertek és események plakátjait is meg lehet tekinteni. A portálra tegező stílus jellemző, amely a célcsoportot a 15–30 közötti korosztályban helyezi el. Erre, illetve a látogatottsági arányokra nem találtam pontos adatot a honlapon. Az oldalon lehetőség van behallgatni egyes albumokba, amelyeket az amazon.com-on meg is vásárolhatunk. Ezen túl egyéb zenehallgatási lehetőség nincsen. Összefoglalóan azt mondhatjuk, hogy ez a portál sokkal kisebb kaliberű, mint az eddig tárgyalt, illetve az ezt követő zenei portálok, s vélhetően a látogatottsága is jóval alacsonyabb, vagyis kisebb jelentőségű, mint a többi honlap.

A többi rockzenével foglalkozó oldalt, amelyeket böngészésre érdemesnek találok, felsorolás szintjén itt megemlítem:

- <http://rock.music.hu/>
- <http://zenemagazin.com/>
- <http://punkportal.hu/>

Klasszikus/jazz

Klasszikus zene műfajában sok portállal találkoztam, amelyek színvonalban és megjelenésben is igényesnek mondhatók. Ezek közül a *Fideliót* választottam ki elemzésre, amely 2002 óta működik, és az alapítása óta eltelt néhány évben a hazai klasszikus és jazz zenei élet egyik meghatározó szereplőjévé vált (Fidelio [2009c]). Én inkább talán

a egyes műfajú kategóriába tenném, azok közül mégis kilóg. A következő zenei stílusokat képviselő oldalakat tartalmazza: „Klasszikus, kortárs zene”, „Jazz-, nép- és világzene”, „Opera, operett, musical”. E három oldal közül egyik sem dominál. Fidelio [2009c] szerint a klasszikus, jazz- és világzenei portál legfontosabb célja, hogy híreivel és folyamatosan bővülő adatbázisaival ellássa a meglévő és leendő zenerajongókat minden olyan információval, amely megkönnyítheti tájékozódásukat az igényes zene sokszínű világában.

Az oldal felépítése fiatalos, de mégis komoly, kerüli az olvasó megszólítását, ezáltal távolságtartóbb, ugyanakkor szélesebb spektrumú közönséget feltételez. 18—50 évre tenném a portál látogatóinak életkorát, mivel ezeket a műfajokat az idősebb korosztály is előszeretettel hallgatja. Sajnos nem találtam a célközönségre vonatkozó pontos adatot. A portál látogatottságát tekintve a középmezőnyben helyezkedik el, valamivel a vegyes, pop, illetve hiphop műfajok látogatottsági szintje után (1. táblázat).

A portálon a többi oldalhoz hasonlóan hírek, koncertajánlók és -beszámolók, egyéb írások és interjúk, valamint — a korábbiakkal ellentétben — sok aktív fórum is található. A portál tartalmaz koncertnaptárt, illetve egy katalógust, amely zeneszerzők, előadók, együttesek és intézmények adatait tartalmazza. A honlap szintén ritkaság számba menő helyszín-adatbázissal, valamint évfordulógyűjteménnyel is rendelkezik. Az oldalon lehetőség van regisztrálni a Fidelio Klubba, amely levelezési lehetőséget és webtárhelyet nyújt, valamint klubtalálkozókat szervez, és klubkártyáján keresztül kedvezményes vásárlási lehetőséget kínál.

A portálnak nincs saját rádiója, viszont széles körű linkgyűjteményt kínál egyéb klasszikus és jazz online rádióadásokkal a világ minden tájáról, amelyeket így a portál böngészése közben is hallgathatunk.

A többi komolyzenei portál közül a *MusiciansWho* abban tér el a többitől, hogy részletesen foglalkozik zenei versenyekkel, pályázatokkal is, illetve zenetanárok kategóriák szerinti keresésére is lehetőséget kínál (MusiciansWho [2009]).

Egyéb böngészésre méltó komolyzenei és jazz oldalak még:

- <http://musicianswho.hu/>
- <http://www.muksikalendariun.hu/muzsika/index.php?area=present>
- <http://www.hangsor.hu/portal/>
- <http://www.momus.hu/>
- <http://www.hzo.hu/>
- <http://gramofon.hu>

Egyéb portálok

Ebben a részben az egyéb, alapvetően nem zenei portálok zenével kapcsolatos szerepét vizsgálom. Olyan oldalakról lesz szó, mint az *[origo]*, az *Index*, a *Híradó Online* és a *Népszabadság Online*. A négy portál közül az *[origo]* rendelkezik a többinél szélesebb körű zenei oldallal, így ezzel külön fogok foglalkozni. A másik három oldalra jellemző, hogy leginkább aktuális hírekkel, koncertbeszámolókkal, újonnan megjelent albumokkal foglalkoznak, s ezek mind felsorolásszerűen, azonos súllyal szerepelnek az oldalon. Mindhárom honlapra jellemző, hogy tartalmuknak csak töredékét szánták a zenének, és több energiát és időt szánnak a főoldalra, illetve fő profiljuk kialakítására és tartalmassá tételére.

Ezzel szemben az „*[origo]* — zene” (*[origo]*[2009]) hosszabb böngészésre ajánlott. Bár tartalmát tekintve elmarad a zenei portáloktól, mégis egy igényesen összerakott oldalról van szó. Szintén szerepelnek hírek, koncertbeszámoló

lók, ezen túl vannak megjelent albumokról ismertető (egy közvetlen linken keresztül eljutunk a Track.hu-ra), ahol lehetőség van belehallgatni az album zeneszámaiba is. Külön, jól látható módon ki vannak gyűjtve az újdonságok és egy zeneáruházi toplista a legnépszerűbb albumokról. Lehetőség van koncertfelvételt nézni az „[origo] — videó”-n keresztül. Zenei témájú fórumokat olvashatunk, illetve videoklipeket is nézhetünk. Az [origo] szerződést kötött a Track.hu online zenebolttal, és közösen alkották meg ezt az oldalt, mivel elég sok olyan szolgáltatás van, amely az előbb említett zenebolt honlapjára mutat. Ez azonban egy élhető megoldást nyújt egy olyan portál számára, amely nem elsősorban a zenére szakosodott, mégis igényes szolgáltatást kíván nyújtani ezen a területen is.

Az általam ismertetett internetes portálok zenei oldalai a következő címeken érhetők el:

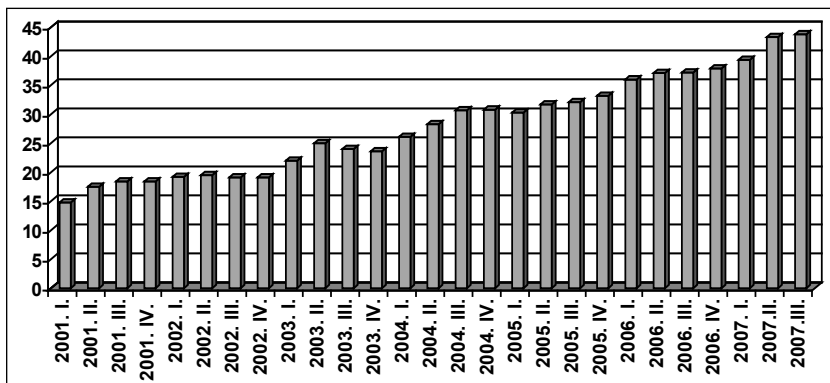
- <http://www.origo.hu/zene/index.html>
- <http://index.hu/kultur/zene/>
- <http://www.hirado.hu/Rovatok/Kultura/Zene.aspx>
- <http://www.nol.hu/kult/zene/>

Internetes zenehallgatás Magyarországon

Az internethozzáférés ma már egyre elérhetőbb mindenki számára. A GKleNet Kft. 2008-as tanulmánya szerint a 2001 és 2007 közötti időszakra az 1. ábrán megfigyelhető növekvő tendencia tapasztalható, és várhatóan ez a növekedés tovább folytatódik. A felmérés a 15 éves vagy annál idősebb korosztályt vizsgálja, és elmondható, hogy ebben a körben 2007-ben már a lakosság 44%-a fért hozzá valamilyen módon az internethez (GKI [2008]), ami a 2007-es adatok szerint 3,7 millió főt jelent.

1. ábra: Az internethozzáférés alakulása, 2001—2007 (%)

Forrás: GKI [2008]

A GKI [2008] tanulmány vizsgálta az internetet használók zenehallgatási szokásait is. A 15 évnél idősebb internetezők hetente átlagosan 16,9 órát, vagyis napi több mint 2 órát hallgatnak zenét. Leggyakrabban hagyományos rádiót

hallgatnak (70%, heti átlagosan 11,7 óra), de népszerűek még az audio, illetve mp3 lemezek, amelyeket az internetezők 67%-a használ zenehallgatásra. Ezenkívül az internetezők 54%-a televízió keresztül hallgat zenét. Az internetezők alig harmada (29%) hallgat zenét a világhálón keresztül, és ezzel 5,1 órát töltenek hetente. A tanulmány azt is megállapítja, hogy az internetes zenehallgatás az internetet átlagosnál intenzívebben használókra jellemző. Mivel ez inkább a fiatalabb korosztály sajátja, az internetes zenehallgatás elsősorban a tanulókra jellemző. A GKI [2008] szerint az internethez hozzáférő tanulók 39%-a szokott zenét hallgatni az interneten, átlagosan napi 0,8 órát, vagyis heti 5,6 órát.

A GKI [2008] szerint az interneten zenét hallgatók nagyobb számban hallgatnak külföldi, mint magyar számokat (54%—46% arányban). Ez nagyjából jellemző a fiatalok zenehallgatási szokásaira.

A legális zeneletöltés lehetőségei

Ebben a fejezetben a hazai legális zeneletöltés lehetőségeiről lesz szó. Először tisztázzuk, mi *nem* tartozik ebbe a kategóriába, vagyis mi számít illegális zeneletöltésnek, „kalózkodásnak”.

„Minden olyan tevékenység kalózkodásnak minősül, ami sérti a szerzők, az előadók, illetve a kiadók többszöröségi jogát, legyen szó hanghordozók jogosulatlan előállításáról, másolásáról vagy azok forgalmazásáról, illegális másolat nyilvános bemutatásáról (zenegép, diszkó), vagy arról, hogy valaki zenei fájlokat tesz engedély nélkül bárki számára hozzáférhetővé az Interneten.” (Mahasz [2009])

Milkovits Gábor [2005]: *Népszerű az illegális zeneletöltés Európában* című cikke szerint az európai internetfelhasználók 15%-a szokott peer-to-peer fájlmegosztó hálózaton keresztül, jogdíjfizetés nélkül zenét letölteni, a legális, fizetős online zeneáruházakban azonban csak 5% vásárol. Molnár Sándor [2009]: *A kalózok nyernek a legtöbbet — illegális zeneletöltés* című írásában hasonló eredményekről számol be. A Nemzetközi Zeneipari Szövetség (IFPI) felmérése szerint az Egyesült Királyságban tavaly 110 millió zeneszámot töltöttek le, ezzel szemben az illegálisan megosztott zeneszámok 40 milliárd körüli darabszámot értek el. Az ezzel okozott veszteség nagyjából 180 millió angol font volt, amely mai árfolyamon több mint 58 milliárd forint. Molnár [2009] szerint az IFPI nem adja fel a kalózkodás elleni küzdelmet, és míg 2007-ben 550 000 illegális zeneletöltő linket tártak fel, addig 2008-ban már 3 millióra tudták növelni ezek számát. Az Amerikai Egyesült Államok-

ban sikeres a visszaszorító hadjárat, ahol az [origo][2004] szerint már 5 évvel ezelőtt is (29%-ról 14%-ra) csökkent az illegális zeneletöltések száma, és sok felhasználó fizetős zeneletöltést kínáló szolgáltatásokat vesz igénybe, többek között az Apple iTunes Music Store-t, illetve a Napster.com-ot.

Hazánkban is egyre több legális zeneletöltési lehetőség létezik, ezek azonban még nem annyira elterjedtek, hogy látványosan visszaszorítsák az illegális használatot. L. Nagy Gábor: *Kezdi áttörni a falakat a legális zeneletöltés* címmel a Menedzsment Fórumban 2007. június 28-án megjelent elemzése szerint még mindig csak hosszú távon éri meg online zeneterjesztésbe fektetni, ennek ellenére lassan, de biztosan növekszik a piac. Ezekről a zeneletöltő oldalakról lesz szó, előbb azonban nézzük, mivel jellemezhető a magyar lakosság online zenehallgatási szokása.

A legális zenehallgatás két legnépszerűbb fajtája hazánkban az internetes rádió és videómegosztó oldalak használata. Bár ezek egyike sem tartalmaz tényleges letöltést, mégis fontos szerepet töltenek be, ezért néhány adatot ismertettek róluk. A GKI [2008] felmérése szerint internetes rádiót az internetezők 20%-a szokott hallgatni, hetente átlagosan 4,6 órát, míg a videómegosztó oldalakat az internetezők 17%-a használja zenehallgatásra, akik átlagosan 3 órát töltenek ezzel hetente. Az internetezéssel töltött idő emelkedésével nő az internetes zenehallgatás valószínűsége is. A GKI [2008] megmutatta, hogy a napi 1 óránál kevesebbet internetezők (41%) 17%-a hallgat zenét, átlagosan napi 25 percben, míg az napi 12 óránál többet internetezők (0,9%) 68%-a hallgat webrádiót átlagosan napi két és fél órán keresztül. Ez a fajta zenehallgatás összefüggésben van az internetezők életkorával is, mivel a fiatalabb korosztály tölt el hosszabb időt internet előtt. Érdeemes megemlíteni még a tanulmány azon eredményét, miszerint az internetezők 7%-a (170—180 ezer ember) számára a világ-

hálón történő zenehallgatás alapvető, vagyis az internetezéssel töltött idő 80%-át kitevő tevékenység.

Ezzel kapcsolatban egy rövid kutatást végeztem a közvetlen környezetemben. Megkérdeztem néhány egyetemistát a Budapesti Corvinus Egyetemről, ők milyen módon élnek a legális zeneletöltés és zenehallgatás lehetőségeivel. A válaszadók közül senki nem volt, aki letöltené a hallgatni kívánt zenét a számítógépére, annál népszerűbbek voltak azonban egyes rádiók, illetve videómegosztó oldalak. A kapott válaszokat a Függelékben található 2. táblázatban foglaltam össze, amely az adott válaszokat, illetve azok számát mutatja, ahányan rendszeres zenehallgatási lehetőségként említették az adott oldalt vagy webrádiót. A táblázatból jól látszik a YouTube videómegosztó fölénye a többi oldallal szemben. Ez azért is ennyire népszerű, mert itt mindenki rákereshet a saját kedvenc zenéjére, és a megosztó hatalmas adatbázisát dicséri, hogy általában mindenki meg is találja a neki megfelelő muzsikát. A szabad választás tehát itt adott, míg a webrádiók oldalán egy konkrét műsort hallgathat a közönség. Szeretném ugyanakkor felhívni a figyelmet a MySpace.com oldalra, amely szintén zenekeresési és -összeállítási lehetőséget kínál teljesen ingyen. A zeneszámokat ez esetben sem tölti le az internetező a számítógépére, hanem az oldal tárhelyéről hallgatja azokat.

Legális zeneletöltésre ma Magyarországon négy nagyobb oldalon van lehetőség. A Vodafone zeneletöltő oldala, a Korlatlanzene.hu, illetve a T-Online és az [origo] közös oldala, a Track.hu hasonló elven működnek. Ez azt jelenti, hogy a Vodafone használata esetén a mobiltelefonos előfizetés mellé korlátlan zeneletöltési lehetőség jár. Azaz itt 900 forintért két hét alatt akármennyi zenét le lehet tölteni (Korlatlanzene.hu [2009]). A Track.hu esetében azonban az előfizetésen kívül bankkártyával is lehet fizetni, akár egy-egy zeneszámmra is. Szintén a T-Online-nal és

a T-Mobile-lal van szerződésben az eMusic Kft., amely a Songo zeneáruházat működteti. Itt bankkártyával, átutalással és emelt díjas sms formájában fogadják el a fizetést. Ezeken az oldalakon egyaránt megtalálhatók külföldi és magyar zeneszámok, és letölthetők különböző árakon. Ezzel szemben a Dalok.hu *„a magyar zenészek kezdeményezésére és igényei szerint épülő non-profit internetes zenei portál, ahol letöltéssel lehet magyar zenét vásárolni, ingyenesen zenéket hallgatni, videoklipeket nézni, és a zenészekről szóló információkhoz jutni”* (Dalok.hu [2009]). Emellett az oldal azt vallja, hogy a zeneszámok bevételeiből nem várnak hasznot, így áraik alacsonyabbak maradnak, mégis a zenészek sem kapnak kevesebbet, és ezt a Zenezakszervezet garantálja. Ugyanakkor L. Nagy [2007] azt írja, a cégvezetők szerint a legnagyobb terhet a magas szerzői jogdíjak jelentik, mert a magyar jogkezelő szervezetek olyan sokat kérnek a számok eladása után, hogy a zeneáruház csak kevés hasznot szedhet az eladott művek után. L. Nagy [2007] szerint az árak nagyban függenek a fizetési módtól is: a legnépszerűbb továbbra is az emelt díjas sms — annak ellenére, hogy ez a legdrágább fizetési forma. Az online zeneboltok üzemeltetői szerint ez azért van, mert a vásárlók nem mernek interneten bankkártyával fizetni.

L. Nagy [2007] cikkében egy vélemény szerint a vezeték nélküli, 3G-s telefonos internetezés jótékony hatással lesz a piacra, mert a zeneszámok gyorsabban érkezhettek meg mind a mobiltelefonra, mint a számítógépre. Egy másik vélemény szerint azonban amíg az emelt díjas sms nem lesz olcsóbb, addig a piac nem fog növekedni csak azért, mert *„a levegőből is lehet internetet csíholni”*. A zeneáruház-üzemeltetők szerint a legnagyobb visszatartó erő még mindig az illegális piac, mivel ezeknek a fájlmegosztóknak a használata mindennaposá vált.

Konklúzió

Összefoglalóan azt mondhatjuk, hogy a zenével foglalkozó honlapok széles választékkal és igényes tartalommal rendelkeznek, és a legnagyobb műfajok rajongói megtalálhatják az érdeklődésüknek megfelelő oldalt. Az internetes zenehallgatás lehetősége is adott a legtöbb portálon keresztül, ezzel is bővítve a csatorna terjedését.

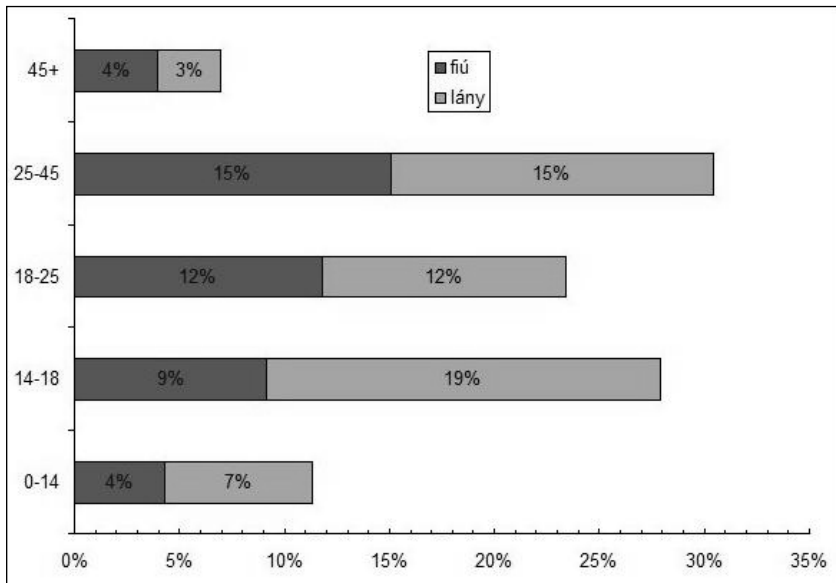
Ami a legális zeneletöltést illeti, úgy gondolom, hogy bár ez még nem eléggé elterjedt, és alulmarad az illegális zenepiac népszerűségével szemben, a növekedési potenciál mégis adott. A magyar lakosság alacsony jövedelmei nagy érzékenységet generálnak, ami sokkal vonzóbbá teszi számukra az ingyenes letöltési lehetőségeket, mivel a „lebukás” lehetősége viszonylag alacsony — ennek érzete sajnos kultúránkból is adódik, amely az élet más területein is megnyilvánul. Több hasznot hoz tehát számukra kockáztatni, mint kifizetni a zeneszámokért a szerzői jogdíjat. Úgy gondolom, ebben az országban a legális zeneletöltést alacsonyabb árakkal lehet motiválni, ami a zeneszerzőkkel, előadókkal és szakszervezetekkel való közös megállapodás révén jöhet létre. Amennyiben ők hajlandók az árral lejjebb menni, úgy egy jelképes összegért cserébe az internetező lakosság nagy része hajlandó lenne a legális utat járni. L. Nagy [2007] is hasonló végszóval zárja cikkét:

„Van megoldás? Talán az olcsóbb és rugalmasabb online zeneletöltés, hiszen ha mondjuk egy albumot 500 forintért tölthetnénk le, a zeneszámok darabját pedig 100 forintért, nem szívnánk a fogunkat annyira. Ilyen is lesz egyszer...”

Függelék

A) Zene.hu

2. ábra: A regisztrált felhasználók megoszlása kor és nem szerint

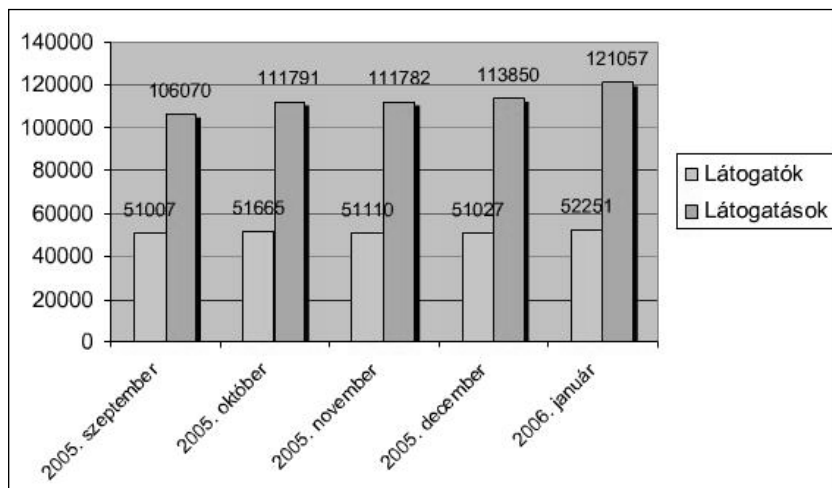

Forrás: Zene.hu[2009b]

B) Hiphop.hu

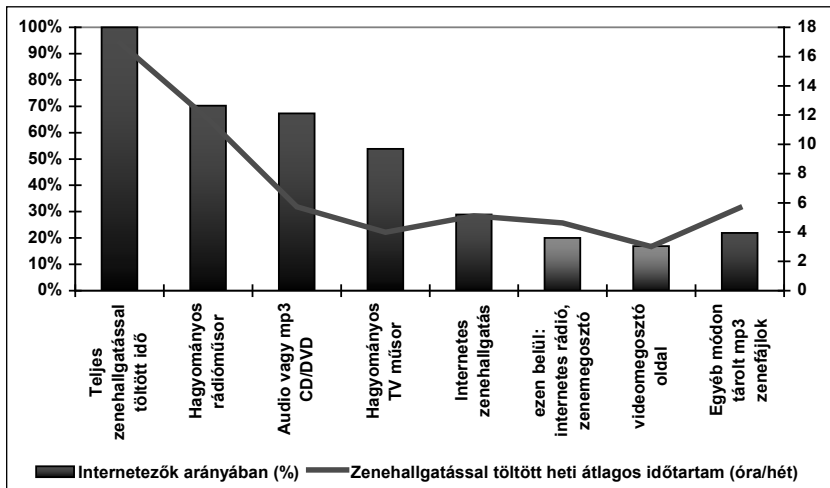
3. ábra: Látogatók és látogatások
(2005. szept. — 2006. jan.)

Forrás: Hiphop.hu[2009b]

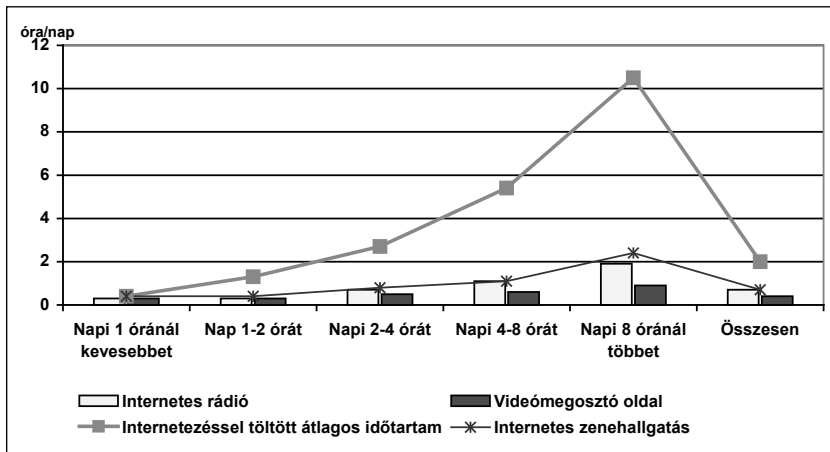
C) Internetes zenehallgatás adataival kapcsolatos ábrák

4. ábra: Zenehallgatási szokások Magyarországon

Forrás: GKI [2008]

5. ábra: Internetes zenehallgatás az internettel töltött időtartam arányában

Forrás: GKI [2008]

2. táblázat: Egyetemisták által hallgatott oldalak

bbcworld	1
beatport.hu	1
cheriefm.fr	1
indavideo	1
jamendo.com	1
jazzy rádió	1
justmusic.fm	1
mr1	2
mr2	3
myspace.com	1
radio.hu	1
tilos.hu	1
youtube	5

(Saját táblázat)

Irodalomjegyzék

- Beats.hu [2009a]: Beats.hu, <http://beats.hu/>
Letöltés: 2009. 03. 22.
- Beats.hu [2009b]: Médiaajánlat,
<http://beats.hu/index.fcgi?cat=media>
- Dalok.hu [2009]: Rólunk, <https://www.dalok.hu/rolunk>,
Letöltés: 2009. 03. 26.
- eMusic.hu [2009]: Új technológiai megoldások,
<http://www.emusic.hu/oldal.php?menu=1>,
Letöltés: 2009. 03. 26.
- Fidelio Online [2009a]: Fidelio Online, <http://www.fidelio.hu/>,
Letöltés: 2009. 02. 12.
- Fidelio Online [2009b]: http://www.fideliomedia.hu/f/file/downloads/Fidelio_Online_2009.pdf,
Letöltés: 2009. 03. 22.
- Fidelio [2009c]: Fidelio Média, <http://www.fideliomedia.hu/>,
Letöltés: 2009. 03. 22.
- Hangszer és Zene Online [2009], <http://www.hzo.hu/index.dw/banner/banner/des/allegro/vzp/vzp/index.dw?mit=400>, Letöltés: 2009. 03. 22.
- Hihop.hu [2009a]: Az első számú magyar hiphop oldal,
<http://www.hiphop.hu/>, Letöltés: 2009. 02. 13.
- Hiphop.hu [2009b]: Médiaajánlat, http://www.hiphophu.hu/downloads/hiphophu_mediaa_v054_light.swf,
Letöltés: 2009. 03. 22.
- Hiphop.hu [2009c], <http://www.hiphophu.hu/sub.php?pg=sub2>, Letöltés: 2009. 03. 23.
- Híradó Online [2009]: Zene, <http://www.hirado.hu/Rovatok/Kultura/Zene.aspx>, Letöltés: 2009. 03. 23.
- Index [2009]: Zene, <http://index.hu/kultur/zene/>,
Letöltés: 2009. 03. 23.

- Komócsi Péter [1999]: *Magyar internetes portálok összehasonlítása*
<http://www.freeweb.hu/komocsip/portals.html>,
Letöltés: 2009. 02. 11.
- Korlatlanzene.hu [2009]: United Music Store,
<http://www.korlatlanzene.hu/>, Letöltés: 2009. 03. 26.
- L. Nagy Gábor [2007]: *Kezdi áttörni a falakat a legális zeneletöltés*, Menedzsment Fórum,
2007. június 28., <http://www.mfor.hu/cikkek/36820.html>,
Letöltés: 2009. 03. 26.
- Machinemusic.hu [2009]: Machinemusic.hu,
<http://www.machinemusic.hu/index.php>,
Letöltés: 2009. 02. 12.
- Magyar Hanglemezkiadók Szövetsége (Mahasz) [2009]:
A kalózkodásról, http://www.mahasz.hu/m/?menu=kalozkodas&menu2=a_kalozkodasrol,
Letöltés: 2009. 03. 24.
- Milkovits Gábor [2005]: *Népszerű az illegális zeneletöltés Európában*, <http://hirek.prim.hu/cikk/49815/>,
Letöltés: 2009. 03. 26.
- Molnár Sándor [2009]: *A kalózok nyernek a legtöbbit — illegális zeneletöltés*, http://www.technet.hu/pdmania/20090119/a_kalozok_nyernek_legtobbet_-_illegalis_zeneletoltes/,
Letöltés: 2009. 03. 26.
- Music.hu [2009a]: Magyar Zenei Portál, <http://www.music.hu/>,
Letöltés: 2009. 02. 12.
- Music.hu [2009b]: *Médiaajánlat*,
<http://www.music.hu/index.php?m=media>,
Letöltés: 2009. 03. 22.
- MusiciansWho [2009]: <http://musicianswho.hu/>,
Letöltés: 2009. 03. 22.
- Népszabadság Online [2009]: Zene,
<http://www.nol.hu/kult/zene/>, Letöltés: 2009. 03. 22.

- [origo][2004]: *USA: visszaszorulóban az illegális zeneletöltés*,
[http://www.origo.hu/techbazis/internet/
20040105usavisszaszoruloban.html](http://www.origo.hu/techbazis/internet/20040105usavisszaszoruloban.html),
Letöltés: 2009. 03. 26.
- [origo][2009]: *Zene*, <http://www.origo.hu/zene/index.html>,
Letöltés: 2009. 03. 23.
- R0ck.hu [2009]: *A Rock n' Roll Te vagy!*, <http://www.r0ck.hu/>,
Letöltés: 2009. 02. 11.
- Track.hu [2009]: *Track*,
<http://zenearuhaz.t-online.hu/pages/index.aspx>,
Letöltés: 2009. 03. 26.
- Wikipedia [2009]: *Zenei stílusok listája*,
[http://hu.wikipedia.org/wiki/Zenei_stílusok_listája](http://hu.wikipedia.org/wiki/Zenei_st%C3%ADlusok_list%C3%A1ja),
Letöltés: 2009. 02. 11.
- Zene.hu [2009a]: *Zene.hu*, <http://www.zene.hu/>,
Letöltés: 2009. 02. 12.
- Zene.hu [2009b]: *Médiaajánlat*,
<http://zene.hu/zene.hu/mediaajanlat.php>,
Letöltés: 2009. 03. 22.

